សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស របស់ពួកគេ
បណ្ដុំព័ត៌មានប្រចាំប្រទេស៖
កម្ពុជា

ដកស្រង់ចេញពី ការបង្ហាញឥន្ទធនូ (Revealing the Rainbow)

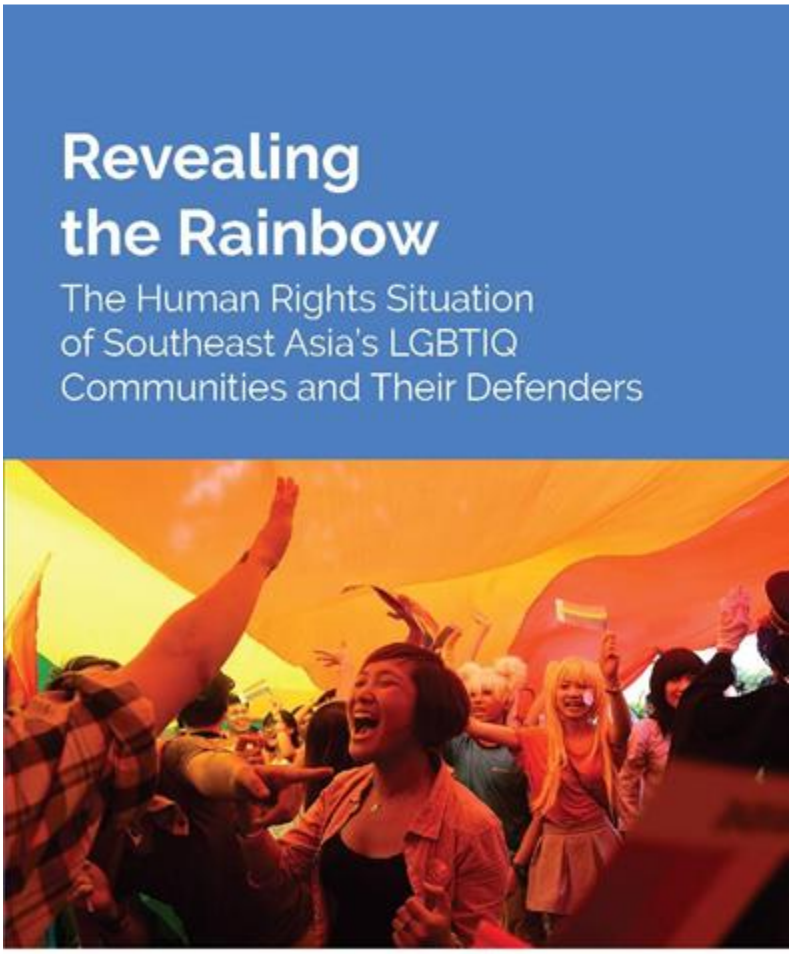

DESTINATION JUSTICE

UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER Cambodia

ការបង្ហាញឥន្ទធនូ (Revealing the Rainbow) ឆ្នាំ២០១៨ អាចស្វែងរកបាននៅលើគេហទំព័រ៖

www.destinationjustice.org/revealingtherainbow

កម្ពុជា៖
ឯកសារប្រចាំប្រទេស

សិទ្ធិរបស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា(LGBTIQ)
និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ(HRDs)៖
ការវិភាគស្ថានភាព

សេចក្តីផ្តើម

វដ្តនៃការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល (UPR)
វដ្តទី១៖ ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩
វដ្តទី២៖ ថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤
វដ្តទី៣៖ ខែមករា ឬកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩

បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដូចជា ស្ត្រីស្រឡាញ់ស្ត្រី (Lesbian) បុរសស្រឡាញ់បុរស (Gay) អ្នកស្រឡាញ់ទាំងពីរភេទ (Bisexual) អ្នកប្តូរយេនឌ័រ (Transgender) អន្តរភេទ (Intersex) និងអ្នកមិនកំណត់ខ្លួនឯងជាក់លាក់ (ទាំងអត្តយេនឌ័រនិងនិន្នាការភេទ-Queer) និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (HRDs) នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបានគេលើកឡើងនៅក្នុងរបាយការណ៍ស្តីពីវដ្តនៃ ការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល(យូភីអ ឬUPR) ទាំងវដ្តទី១ និងវដ្តទី២។ នៅក្នុងរបាយការណ៍យូភីអវដ្តទី១ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានរំលឹកឡើងវិញអំពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ខ្លួនក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការរើសអើងនិងផ្តល់ការគាំទ្រដល់សិទ្ធិ និងសេរីភាព របស់ពលរដ្ឋ។ បន្ទាប់ពីរបាយការណ៍យូភីអវដ្តទី២ កម្ពុជាបានទទួលយកអនុសាសន៍មួយចំនួនទាក់ទងនឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញ មតិ ការលុបបំបាត់ចោលនូវផ្នត់គំនិតសង្គមរើសអើងយេនឌ័រ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្សដទៃទៀត ថ្វីបើកម្ពុជាបានត្រឹមតែកត់សម្គាល់ តែមិនបានគាំទ្រអនុសាសន៍ ដែលទាក់ទងនឹងសេរីភាពនៃការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំក៏ដោយ។

ដូចបានបង្ហាញជូននៅក្នុងរបាយការណ៍អំពីស្ថានភាពបច្ចុប្បន្នរបស់ប្រទេសនេះ សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា កំពុងរីករាយជាមួយនឹងការមើលឃើញនូវព្រឹត្តិការណ៍ជាច្រើនពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ត្រូវបានរៀបចំឡើង ជាបន្តបន្ទាប់និងទទួលបានការគាំទ្រពីសមាជិកនិងស្ថាប័នរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ ទោះជាយ៉ាងណា ក៏ដោយ ច្បាប់និងគោលនយោបាយមួយចំនួន នៅតែមានចរិតលក្ខណៈរើសអើងដែលនាំឱ្យការអនុវត្តក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តទាំងនេះនៅតែមានការរើសអើង រួមទាំងការរើសអើងដោយស្ថាប័ននគរបាលផងដែរ។ លើសពីនេះទៀត ច្បាប់ស្តីពីសមាគមនិងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល (LANGO) ក៏បានទុកអ្នកការពារ សិទ្ធិរបស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ឲ្យស្ថិតក្នុងស្ថានភាពប្រឈមនឹងភាពងាយរងគ្រោះដូចជាអ្នក

ការពារសិទ្ធិមនុស្សទូទៅនៅប្រទេសកម្ពុជាដែរ។ វាក៏បង្ហាញនូវការរិតត្បិតខាងសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ ការគិត និងការចូលរួមនៅក្នុងជីវភាពសាធារណៈ ដូចដែលមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ស្រាប់ថ្មីៗនេះ ដោយតុលាការកំពូលនៃប្រទេសកម្ពុជាបានបង្ខំឱ្យមានការរំលាយគណបក្សប្រឆាំងនាំមុខគេមួយ និងការបិទ ឬការផ្អាកប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យនិងអង្គការសង្គមស៊ីវិល (CSOs) មួយចំនួន។

ក្នុងដំណើរឆ្ពោះទៅដល់ វដ្តនៃការពិនិត្យឡើងវិញ តាមកាលកំណត់ជាសកលលើកទី៣ របស់កម្ពុជា ក្នុងខែមករា ឬកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩ (ជាពិសេស ការដាក់ជូនរបាយការណ៍របស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ ត្រឹមថ្ងៃទី២១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៨)[1] វដ្តដែលផ្តល់អនុសាសន៍ និង អង្គការសង្គមស៊ីវិលនានា មានឱកាសក្នុងការរៀបចំ បង្កើតអនុសាសន៍សម្រាប់របាយការណ៍យូភីអរ លើកទី ៣ ឱ្យមានលក្ខណៈកាន់តែប្រសើរឡើង ដោយផ្អែកលើវឌ្ឍនភាព ដែលសម្រេចបានកន្លងមក និងមានគោលបំណង ក្នុងការបង្កើនការការពារ ដល់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

«នេះគឺជាក្តីសុបិន្តផ្ទាល់របស់ខ្ញុំ ក្នុងការផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធនេះ ដើម្បីឱ្យអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ ហើយមនុស្សទាំងអស់ មិនចាំបាច់និយាយអំពីរឿងនេះទៀតទេ ហើយក៏គ្មាននរណាម្នាក់សួរទៅកាន់អ្នកស្រលាញ់ ភេទដូចគ្នាថា ហេតុអ្វីបានជាពួកគេជាអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាទៀតដែរ។»

លោក ស្រ៊ុន ស្រ៊ិន
សហស្ថាបនិក
អង្គការអនាគតយុវជនកម្ពុជាអាស៊ាន
(CamASEAN)

វដ្តរបាយការណ៍យូភីអ កន្លងមកសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា

វដ្តរបាយការណ៍យូភីអ លើកទី១ (ថ្ងៃទី១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩)

របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ៖[2] របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិរបស់កម្ពុជាសម្រាប់របាយការណ៍យូភីអរលើកទី១ ត្រូវបានចុះផ្សាយនៅថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩។ ខណៈពេលនោះ របាយការណ៍នេះមិនបានលើកឡើងពីបញ្ហារបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សឬបញ្ហារបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានោះទេ។ របាយការណ៍នេះ គ្រាន់តែបានបញ្ជាក់ពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹង "ការរើសអើងគ្រប់ ប្រភេទ"។[3]

[1] ការិយាល័យឧត្តមស្នងការជាន់ខ្ពស់ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ (OHCHR), "វដ្ត UPR លើកទី៣៖ ការរួមចំណែក និងការចូលរួមរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀតនៅក្នុង UPR" ចេញថ្ងៃទី២២ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧ ដែលមាននៅ http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/NgosNhris.aspx (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី២១ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៧)

[2] របាយការណ៍ជាតិដែលបានដាក់ជូនដោយយោងទៅតាមកថាខ័ណ្ឌ ១៥ (ក) នៃឧបសម្ព័ន្ធស្តីពីសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស ៥/១: កម្ពុជា UN. Doc .A / HRC / WG.6 / 6 / KHM / 1 ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលមាននៅ http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session6/KH/A_HRC_WG6_6_KHM_1_E.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[3] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍ជាតិប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ១០៧

លើសពីនេះទៀត របាយការណ៍នេះគ្រាន់តែបានបញ្ជាក់ឡើងវិញពីសិទ្ធិនិងសេរីភាព នៃការ បញ្ចេញមតិ[4] និង ការគាំទ្រដល់ "ប្រជាពលរដ្ឋដែលចង់រៀបចំវេទិកាសាធារណៈ ដែលស្ថិតនៅក្រោម រដ្ឋធម្មនុញ្ញ"[5]។

ការដាក់ជូនរបាយការណ៍របស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ៖[6] សេចក្តីសង្ខេបនៃរបាយការណ៍របស់អ្នកពាក់ព័ន្ធចំនួន២៣ ត្រូវបាន បោះពុម្ពផ្សាយនៅថ្ងៃទី៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៩ ។ បញ្ហារបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា មិនត្រូវបានគេលើកឡើងជាក់លាក់នោះទេ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកពាក់ព័ន្ធបានផ្តល់យោបល់មួយចំនួនស្តីពីស្ថានភាព ងាយរងគ្រោះកាន់តែខ្លាំងឡើងរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស[7] ហើយបានសម្តែងការព្រួយបារម្ភលើបញ្ហា ដែលប៉ះពាល់ដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា រួមទាំងបង្ហាញនូវការធ្លាក់ចុះខាងសេរីភាព នៃការបញ្ចេញមតិ[8] និងការចុះថយនូវសេរីភាពក្នុងការប្រមូលផ្តុំ ជាពិសេសរបាយការណ៍របស់ពួកគេ បានបង្ហាញពីការកើន ឡើងនូវឧបសគ្គក្នុងការធ្វើបាតុកម្មដោយសន្តិវិធី[9]។ ពួកគេបានផ្តល់អនុសាសន៍ដោយឱ្យ ធ្វើការអញ្ជើញ អ្នករាយការណ៍ពិសេសស្តីពីការលើកកម្ពស់ និងការការពារសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ ឱ្យមកធ្វើទស្សនកិច្ចនៅប្រទេសកម្ពុជា[10]។

វដ្តនៃការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលដំបូងសម្រាប់កម្ពុជា៖ អនុសាសន៍ទទួលបាន
នៅក្នុងរបាយការណ៍យូភីអជាលើកដំបូងដែលបានធ្វើឡើងនៅក្នុងខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩ ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួល យកនូវអនុសាសន៍មួយចំនួនទាក់ទងនឹងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនិងអ្នកស្រលាញ់ភេទ ដូចគ្នា ដែលរួមមាន៖

- លើកកម្ពស់ការអប់រំសិទ្ធិមនុស្ស និងការបណ្តុះបណ្តាលសិទ្ធិមនុស្សនៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់ រួមទាំង មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីលើកកំពស់ការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិមនុស្ស (ប្រទេសថៃ) និង ពង្រឹងកិច្ចខិតខំប្រឹង ប្រែងតស៊ូមតិ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងជាសាធារណៈអំពីសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមងាយរងគ្រោះ (សាធារណរដ្ឋកូរ៉េ) ។
- ពង្រឹងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង ដើម្បីការពារសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិនិងសិទ្ធិរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដើម្បីអនុវត្តន៍ការងាររបស់ពួកគេដោយគ្មានការគាបសង្កត់ ឬការបំភិតបំភ័យ រួមទាំងការការពារ សេរីភាពនៃការជួបប្រជុំនិងការបង្កើតសមាគម (ស៊ុយអែត) ។

[4] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍ជាតិប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៧១
[5] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍ជាតិប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៧៣
[6] ការសង្ខេបអំពីការដាក់ជូនរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធដែលរៀបចំឡើងដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា: U. N. Doc. A / HRC / WG.6 / 6 / KHM / 3, 9 កញ្ញា ២០០៩, ដែលមាននៅ http://lib.ohchr.org/ HR / អង្គភាព / UPR / Documents / Session6 / KH / A_HRC_WG6_6_KHM_3_E.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧) ។
[7] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ, កម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ១៧ ២៧ ៣៧
[8] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ, កម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៣៣
[9] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ, កម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៣៤
[10] វដ្ត UPR លើកទី១: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់អ្នកពាក់ព័ន្ធ, កម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ១៤

- សម្រួលការងាររបស់អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងក្រុមសង្គមស៊ីវិលដែលពាក់ព័ន្ធ (អ៊ីតាលី) និង ធានាថាសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល មិនធ្វើឱ្យស្ថានភាព ការងាររបស់ អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សកាន់តែលំបាក (ប្រទេសបារាំង) ។
- បង្កើតគោលនយោបាយការពារអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (ប្រេស៊ីលនិងអាល្លឺម៉ង់) តាមរយៈការស៊ើប អង្កេត និងការកាត់ទោសឧក្រិដ្ឋកម្ម និងការរំលោភបំពានប្រឆាំងនឹងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (ន័រវេស និងអៀកឡង់) និង តាមរយៈការអនុវត្តវិធានការសមស្រប ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានទូលំទូលាយ និង ធានានូវការគោរពពេញលេញ លើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (ន័រវែស) ។

ប្រភព: របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារស្តីពីការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលៈ កម្ពុជា, U.N. Doc. A/HRC/13/4, ថ្ងៃទី៤ ខែមករា ឆ្នាំ ២០១០ អាចរកបាននៅ http://lib.ohchr.org/HRBodies/UPR/Documents/Session6/KH/A_HRC_13_4_KHM_E.pdf (ការចូលទៅមើលចុងក្រោយ នៅថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

មតិយោបល់ដែលទទួលបាន និងការឆ្លើយតបទៅនឹងអនុសាសន៍៖ ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលយកនូវ អនុសាសន៍ទាំងអស់ដែលបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលនៃវដ្តរបាយការណ៍យូភីអរលើកទី១[11]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងអំឡុងពេលនៃកិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្មលើរបាយការណ៍យូភីអរលើកទី១នេះ គណៈប្រតិភូ កម្ពុជាមិនបានធ្វើការឆ្លើយតបឱ្យបានពេញលេញទៅនឹងការសង្កេតរបស់ប្រទេសជាមិត្តនោះទេ។ សេចក្តីព្រួយបារម្ភជាក់លាក់មួយចំនួន ត្រូវបានលើកឡើងដោយគណៈប្រតិភូជាច្រើនទាក់ទងនឹងស្ថានភាពងាយ រងគ្រោះនៃសិទ្ធិមនុស្ស[12] និងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ[13]។ ជាពិសេស ប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានគេធ្វើការសាកសួរអំពីវិធីសាស្ត្រ ដែលកម្ពុជានឹងសម្រុះសម្រួលការរឹតបន្តឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិដូច ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ ជាមួយនឹងកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន នៅក្នុងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ (ICCPR) របស់ខ្លួន[14]។ កម្ពុជាបានឆ្លើយតបថា "ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាភាគច្រើនទទួលបានភាពរីករាយជាមួយនឹងសិទ្ធិនេះ" ហើយថា កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងនយោបាយ អនុញ្ញាតឱ្យមានការដាក់កំហិតលើសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ។[15]

វដ្តរបាយការណ៍យូភីអរវដ្តទី២ (ថ្ងៃទី២៨ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៤)

[11] របាយការណ៍របស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សស្តីពីសម័យប្រជុំលើកទី១៣ U.U. Dov. A / HRC / 13/56, 8 ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ កថាខ័ណ្ឌ ៣៥៦ ដែលមាននៅ https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G11/117/56/PDF/G1111756.pdf? Open Element (បានចូលមើលចុងក្រោយបំផុត ថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ២០១៧)

[12] វដ្ត UPR លើកទី ១: របាយការណ៍ក្រុមការងារ, ប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៧៤ ៧៦-៧៧

[13] វដ្ត UPR លើកទី ១: របាយការណ៍ក្រុមការងារ, ប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៣០ ៤៣ ៦១

[14] វដ្ត UPR លើកទី ១: របាយការណ៍ក្រុមការងារ, ប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៧៦

[15] វដ្ត UPR លើកទី ១: របាយការណ៍ក្រុមការងារ, ប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ ៥៧

របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ៖[16] របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជាសម្រាប់យុភីអរលើកទី២ បានចេញផ្សាយនៅ ថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ របាយការណ៍នេះមិនបានលើកឡើងដោយផ្ទាល់អំពី សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ឬអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនោះទេ។ របាយការណ៍នេះគ្រាន់តែបាន យោងទៅលើកិច្ចការពាររដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលមានស្រាប់ និងបានគូសបញ្ជាក់អំពីការប្រកាន់ខ្ជាប់របស់កម្ពុជា ចំពោះកាតព្វកិច្ចអន្តរជាតិជាច្រើនរបស់ខ្លួន។ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គ្រាន់តែបានសង្កត់ធ្ងន់ថា ខ្លួនផ្តល់សារៈសំខាន់ខ្ពស់ចំពោះសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ។[17]

ការដាក់ជូននូវរបាយការណ៍របស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ៖[18] សេចក្តីសង្ខេបនៃរបាយការណ៍របស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ចំនួន ៣៧ ត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយនៅ ថ្ងៃទី៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣។ ភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់បានសម្តែងការព្រួយបារម្ភចំពោះក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ពួកគេបានកត់សម្គាល់អំពីភាពចាំបាច់ ក្នុងការលើកកម្ពស់ការគោរពសិទ្ធិសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិឲ្យបានកាន់តែខ្លាំងឡើងខណៈពេលដែលអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សបន្តប្រឈមនឹងការគំរាមកំហែង ការបៀតបៀន សកម្មភាព ខាងផ្លូវច្បាប់ និងអំពើហិង្សាដទៃទៀត រួមទាំងការសម្លាប់[19] បន្ថែមលើការដាក់កំហិតខាងផ្លូវច្បាប់មួយចំនួន ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ ដើម្បីកាត់បន្ថយសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិនិងសិទ្ធិពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត រួមទាំង ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ។[20] របាយការណ៍ដាក់ជូនពិនិត្យដោយភាគីពាក់ព័ន្ធ ក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរ អំពីការខ្វះខាតកិច្ចសហការរបស់រដ្ឋាភិបាលជាមួយអ្នករាយការណ៍ពិសេស ស្តីពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ដោយអ្នករាយការណ៍ពិសេស អាចទទួលរងនូវការវាយប្រហារជាសាធារណៈ ដែលទាមទារឱ្យបញ្ចប់ការងារសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិបែបនេះ។[21]

ភាគីពាក់ព័ន្ធ ក៏បានកត់សម្គាល់អំពីការរើសអើងប្រឆាំងនឹងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលក្រុមនេះ តែងតែរាយការណ៍អំពីការរំលោភបំពានលើរាងកាយ និងការដាក់ឱ្យនៅដាច់ចេញពីសង្គម។[22] បញ្ហានៅមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង ការរំលោភសេពសន្ថវៈ និងការរំលោភបំពានដោយនគរបាល[23] ព្រមទាំងការ

[16] របាយការណ៍ជាតិដែលបានដាក់ជូនដោយយោងទៅតាមកថាខ័ណ្ឌ៥ នៃឧបសម្ព័ន្ធស្តីពីសេចក្តីសម្រេចលេខ ១៦/២១ របស់ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស៖ ប្រទេសកម្ពុជា U.N. Doc . A / HRC / WG.6 / 18 / KHM / 1, ថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៣ អាចរកបាននៅ https: // documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/187/29/PDF/G1318729 ។ pdf? OpenElement (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[17] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ៣២

[18] របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធដែលរៀបចំឡើងដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា: U. N. Doc. A / HRC / WG.6 / 18 / KHM / ៣, ថ្ងៃទី៧ ខែ វិច្ឆិកា ២០១៣, មាននៅ https: // documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/184/24/PDF/G1318424 ។ pdf? Open Element (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[19] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ៣៥

[20] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ៦

[21] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ ១២

[22] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ១៦

[23] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ១៦

រើសអើងផ្អែកសេវាសុខភាព[24] គឺជាកង្វល់ពិសេសរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ។ ភាគីពាក់ព័ន្ធក៏បានកត់សម្គាល់ផង ដែរអំពីផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមាននៃច្បាប់ស្រី ដែលបង្កឱ្យមានផ្នត់គំនិតសង្គមលើតួនាទីយេនឌ័ររបស់ស្ត្រី។[25] ពួកគេបានធ្វើការលើកទឹកចិត្តឱ្យកម្ពុជាជម្រុញការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិរបស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទ ដូចគ្នា និងធានាធ្វើយ៉ាងណាឱ្យក្រុមប៉ូលីសឆ្លើយតបឱ្យបានសមរម្យ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងនឹងពួកគេ។[26]

វដ្តនៃការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលលើកទី២ សម្រាប់កម្ពុជា៖ អនុសាសន៍ទទួលបាន

នៅក្នុងវដ្តនៃយូភីអរលើកទី២របស់ខ្លួនដែលបានប្រព្រឹត្តទៅនៅខែមករា ឆ្នាំ២០១៤ ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលអនុសាសន៍មួយចំនួន ទាក់នឹង ការគោរពសេរីភាពខាង ប្រជាធិបតេយ្យរបស់សង្គមស៊ីវិល និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក៏ដូចជាអនុសាសន៍ទាក់ទងនឹង យេនឌ័រជាក់លាក់។

- អនុម័តលើវិធានការច្បាប់និងវិធានការផ្សេងៗទៀត ដើម្បីលើកកម្ពស់សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ (កាណាដានិងស្វីស) និងចាត់វិធានការ ដើម្បីឱ្យច្បាប់ និងការអនុវត្តរបស់ប្រទេសកម្ពុជាស្របតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងសេរីភាពនៃការ បញ្ចេញមតិ (អៀរឡង់) ។
- ធានាសិទ្ធិក្នុងការការពារនិងលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស (កូឡុំប៊ីនិងអូទ្រីស) តាមរយៈការអនុម័តវិធានការនានាដែលលើកកម្ពស់ការ ទទួលបាននូវភាព រីករាយ ក្នុងការបង្កើតសមាគមនិងការជួបជុំគ្នាដោយសន្តិវិធី (ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់) និងការធានាឱ្យបាតុកម្ម អហិង្សាអាចកើតឡើងដោយសុវត្ថិភាព និងដោយគ្មានការភ័យខ្លាចពីការបំភិតបំភ័យឬការប្រើកម្លាំងហួសប្រមាណ (កាណាដា ស្វីស និងសាធារណរដ្ឋឆែក) ។
- បន្តការខិតខំប្រឹងប្រែងអប់រំសិទ្ធិមនុស្សនៅគ្រប់កម្រិតទាំងអស់ រួមទាំងរដ្ឋាភិបាល (ប៉ាគីស្ថាន)។
- អនុវត្តរាល់វិធានការទាំងឡាយ រួមទាំងយុទ្ធនាការបង្កើនការយល់ដឹងថ្នាក់ជាតិនិងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែង សំដៅកែតម្រូវ ឬលុបបំបាត់ឥរិយាបថ និងផ្នត់គំនិតសង្គមចំពោះការរើសអើងលើស្ត្រី រួមទាំងការរើសអើងដទៃទៀតដោយផ្អែកលើច្បាប់ស្រី (អ៊ុរូហ្គាយ) ។
- បន្តប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការរើសអើង ដែលទទួលរងដោយកូនៗរបស់ក្រុមជនងាយរងគ្រោះ និងការលុបបំបាត់ផ្នត់គំនិតរើសអើងយេនឌ័រ (ប្រទេសកូឡុំប៊ី) ។
- ទទួលស្គាល់សារៈសំខាន់នៃសង្គមស៊ីវិលក្នុងរបបប្រជាធិបតេយ្យ (ហូឡង់) និងធានាឱ្យមានបរិយាកាសអំណោយផលដល់សកម្មភាព របស់អ្នកការពារ សិទ្ធិមនុស្ស (ទុយនេស៊ី) រួមទាំងការការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ (ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់និងបែលហ្ស៊ិក)។ នេះរួមបញ្ចូលទាំងការកាត់ទោសអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើហិង្សាលើពួកគេ (ប្រទេសបារាំង) ការស៊ើបអង្កេតដោយមិនលំអៀងលើករណីការប្រើប្រាស់កម្លាំងហួសប្រមាណប្រឆាំងនឹងក្រុមអ្នកតវ៉ា (សាធារណរដ្ឋឆែក) ការ

[24] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ៥៨

[25] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ១៥

[26] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍សង្ខេបរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ១៦

ការពារសិទ្ធិមនុស្សពីការបៀតបៀននិងការចាប់ខ្លួនដោយបំពាន (ព័ទុយហ្កាល់) និងការពិនិត្យមើលឡើងវិញលើករណី ប្រឆាំងនឹងបុគ្គលដែលត្រូវឃុំខ្លួនដោយសារការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ពួកគេដើម្បីលើកកម្ពស់សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ (ដាណឺម៉ាក) ។

ប្រភព៖ របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារស្តីអំពីការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់សកលៈ កម្ពុជា, U.N.Doc A / HRC / 13/4, ថ្ងៃទី២៧ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៤, អាចរកបាននៅ https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/127/27/PDF/G1412727.pdf?OpenElement (ចូលមើលចុងក្រោយនៅ ថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

មតិយោបល់ដែលបានទទួលនិងការឆ្លើយតបទៅនឹងអនុសាសន៍: ទោះបីជាកម្ពុជាមិនបានគាំទ្រនូវ អនុសាសន៍ដ៏ទូលំទូលាយរបស់កូឡុំប៊ីក្នុងការលុបបំបាត់ផ្នត់គំនិតសង្គម ដែលផ្អែកលើយេនឌ័រ និងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការរើសអើងដែលមានផលប៉ះពាល់ទៅលើកុមារដែលជាក្រុមងាយរងគ្រោះក៏ដោយ[27] ក៏ប្រទេសកម្ពុជា បានទទួលយកអនុសាសន៍ដែលមិនសូវទូលំទូលាយរបស់ប្រទេសអ៊ុយរូហ្គាយ ពាក់ព័ន្ធនឹង ការលុបបំបាត់ឥរិយាបថនិងផ្នត់គំនិតរើសអើងលើស្រ្តី រួមទាំងការរើសអើងដទៃទៀត ដែលមានមូលដ្ឋាននៅក្នុងច្បាប់ស្រី។[28]

ទោះបីជាមានមតិយោបល់ទាក់ទងនឹង ការធ្លាក់ចុះជាទូទៅនៃស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា [29] រួមទាំងមានការបញ្ជាក់នៅក្នុងរបាយការណ៍ស្តីពីការបៀតបៀនទៅលើក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងអ្នកឥរ៉ា[30] ហើយនិងការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិនៃការជួបប្រជុំគ្នាក៏ដោយ[31] កម្ពុជាគ្រាន់តែបានកត់សម្គាល់លើអនុសាសន៍ពីប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ទាក់ទងនឹងសេរីភាពនៃការជួបប្រជុំ។[32] ជាពិសេសក្នុងអំឡុងពេលនៃការសន្ទនាអន្តរកម្មនៃយូភីអ តំណាងរដ្ឋាភិបាលគ្រាន់តែបានលើកឡើងថា ការហាមឃាត់ចំពោះបាតុកម្ម និងការជួបប្រជុំគ្នាជាសាធារណៈគឺស្របទៅតាមច្បាប់ ហើយមានភាពចាំបាច់ក្នុងការរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ ស្ថិរភាព និងសន្តិសុខសង្គម។[33] នៅទីបំផុត ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលយកអនុសាសន៍ដទៃទៀតទាំងអស់ និងបានសង្កត់ធ្ងន់លើកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដ៏ធំធេងរបស់ខ្លួនដែលបានធ្វើឡើង ដើម្បីធ្វើការជាមួយសង្គមស៊ីវិល រួម

[27] នេះជាភាសាការទូតស្តង់ដារដែលជាទូទៅត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយរដ្ឋភាគីដែលកំពុងទទួលការពិនិត្យឡើងវិញដើម្បីប្រកាសថា ពួកគេមិនទទួលយកអនុសាសន៍ដែលបានផ្តល់ឱ្យ ។ ចំពោះការឆ្លើយតបរបស់កម្ពុជាទៅលើអនុសាសន៍នេះ សូមមើលវដ្ត UPR លើកទី២៖ របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ ប្រទេសកម្ពុជា កថាខ័ណ្ឌ 118.57; របាយការណ៍របស់ក្រុមការងារដែលពិនិត្យមើលឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលៈ កម្ពុជា សេចក្តីបន្ថែម ទស្សនៈលើការសន្និដ្ឋានរួម និង / ឬអនុសាសន៍នានា ការប្តេជ្ញាចិត្តដោយស្ម័គ្រចិត្ត និងការឆ្លើយតបដែលបានបង្ហាញដោយរដ្ឋភាគីដែលកំពុង ស្ថិតក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញ, U.N. Doc A / HRC / 26/16 / Add.1, ថ្ងៃទី២៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ២០១៤ ទំព័រ ២ អាចរកបាននៅ https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/066/09/PDF/G1406609.pdf?OpenElement (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[28] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ១១៨.៥០

[29] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ ៣០, ៤៨, ៦៦, ៨០

[30] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ ៦៨, ៧៣, ១០១, ១១១-១២

[31] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ ៣៥, ៣៦, ៧៣, ១០០

[32] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ៥៣

[33] វដ្ត UPR លើកទី២: របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ ១១៩-២៩, វដ្ត UPR លើកទី២៖ របាយការណ៍ជាតិ, សេចក្តីបន្ថែម, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ ២

ទាំងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដោយបញ្ជាក់ថា គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា បានសហការយ៉ាងពេញលេញជាមួយការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការ សហប្រជាជាតិ (OHCHR) និងក្រុមអង្គការសង្គមស៊ីវិល។ [34]

ស្ថានភាពអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានិងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា

សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ ការបង្កើតសមាគម និងការជួបប្រជុំ

ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា៖ ពិធីអបអរសាទរសប្តាហ៍មោទនភាពនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមប្រារព្ធធ្វើនៅឆ្នាំ២០០៣ ហើយបានពង្រីកបន្ថែមនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៩ ដោយរួមបញ្ចូលទាំងការប្រារព្ធពិធីនេះពេញមួយសប្តាហ៍។[35] នៅក្នុងឆ្នាំ២០១០ ការប្រារព្ធពិធីអបអរមោទនភាព បានប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្មានការប្រឆាំងជាផ្លូវការ ប៉ុន្តែនៅក្នុងបរិយាកាសមួយដែលខ្វះការគាំទ្រជាផ្លូវការ ជាមួយនឹងការបង្ក្រាបផ្នែកសីលធម៌ខ្លះៗ។[36] សប្តាហ៍មោទនភាពនៅឆ្នាំ២០១១ នៅរាជធានីភ្នំពេញ គឺជាជោគជ័យមួយដោយមានប្រជាពលរដ្ឋប្រមាណ ១៣០០នាក់ ចូលរួមក្នុងពិធីនានាដែលមានរយៈពេលចំនួនប្រាំបួនថ្ងៃ។[37] ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ទិវាអន្តរជាតិគាំទ្រដល់ការស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅឆ្នាំនោះត្រូវបានកត់សម្គាល់ដោយសារអំពើហិង្សា ដោយនៅពេលនោះ ម្ចាស់ហាងក្លឹបកម្សាន្តរបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមួយរូប នៅរាជធានីភ្នំពេញ ត្រូវបានគេវាយដំនៅខាងក្រៅហាងរបស់គាត់ ហើយបានទទួលរងនូវការមួលបង្កាច់ដោយការស្អប់ខ្ពើមប្រឆាំងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា (homophobic slurs)។[38]

លោកស្រី ឃ្លា វ៉ាន់ ឌ័រ វៀរិន (Claire Van der Vaeren) អ្នកតំណាងកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិ (UNDP) និងជាអ្នកសម្របសម្រួលប្រចាំនៅកម្ពុជា បានកត់សម្គាល់ថា «សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅប្រទេសកម្ពុជា កាន់តែមានភាពរឹងមាំឡើង និងមានការរៀបចំបានល្អដូចដែលបានបង្ហាញតាមរយៈសកម្មភាពមោទនភាពដែលកំពុងរីកចម្រើនជារៀងរាល់ឆ្នាំ»។[39] កិច្ចសន្ទនារបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

---

34 វគ្គ UPR លើកទី២: របាយការណ៍ជាតិ, ប្រទេសកម្ពុជា, កថាខ័ណ្ឌ៩៤

35 មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា "ការចេញមកក្រៅ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា: អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា អ្នកស្រឡាញ់ទាំងពីរភេទ និងអ្នកប្តូរភេទនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា" ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ 2010, ទំព័រ 24 ដែលមាននៅក្នុងគេហទំព័រ http://www.cchrcambodia.org/admin/media/report/report/english/2010-12-09%20COMING%20OUT%20IN%20THE%20KINGDOM%20LESBIAN,%20GAY,%20BISEXUAL%20AND%20TRANSGENDER%20PEOPLE%20IN%20CAMBODIA_EN%20.pdf (បានចូលមើលចុងក្រោយ ១៧ កក្កដា ២០១៧)

36 Rachel Briggs, "ការចេញមកក្រៅ នៅរាជធានីភ្នំពេញ", កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍, ថ្ងៃទី 11 ខែឧសភាឆ្នាំ 2010, អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/lifestyle/coming-out-phnom-penh (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

37 លោក Kenneth Ingram «ជោគជ័យនៃការអបអរសាទរទិវាមោទនភាព។ កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍ថ្ងៃទី ១៧ ខែឧសភាឆ្នាំ ២០១១ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/pride-celebration-success (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី ១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

38 Thomas Miller ការប្រយុទ្ធគ្នាតាមខ្លឹបកម្សាន្តនាំឱ្យមានការភ័យខ្លាច និងស្អប់ខ្ពើមមនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា " ។ កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍ថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១១ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/bar-fight-stirs-fears-homophobia (ទស្សនាចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[39] Claire Van der Vaeren, "សប្តាហ៍មោទនភាពឆ្នាំ២០១៥: សមភាព ចាប់ផ្តើមនៅផ្ទះ" ។ ភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍ថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ អាចរកបាននៅ

ជាលើកដំបូងនៅកម្ពុជា បានធ្វើឡើងនៅដើមឆ្នាំ២០១៤ ដោយមានការគាំទ្រពីអង្គការសហប្រជាជាតិ និងដៃគូដ៏ទៃទៀត [40] ខណៈដែលការប្រារព្ធពិធីនៅឆ្នាំ២០១៥ បានកត់សម្គាល់ការសម្ពោធដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ទស្សនាវដ្ដីអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា "Q Cambodia"[41] ជាលើកដំបូងនៅកម្ពុជា។ លោក ហ្សង់-ហ្វ្រង់ស័រ គូតាន់ (Jean-Francois Cautain) អតីតឯកអគ្គរដ្ឋទូតសហភាពអឺរ៉ុបប្រចាំនៅកម្ពុជា បានបញ្ជាក់អំពីជោគជ័យនៃការប្រារព្ធពិធីអបអរសាទរមោទនភាពនេះ ដោយកត់សម្គាល់ថា ខណៈពេលដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានចាត់វិធានការមួយចំនួនដើម្បីគាំទ្រដល់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា មានព្រឹត្តិការណ៍នៃអំពើហិង្សាប្រឆាំងនឹងក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាចំនួន ១០០ករណី ត្រូវបានគេរាយការណ៍កើតឡើងនៅកម្ពុជាក្នុងរយៈពេលបួនខែដំបូងនៃឆ្នាំ២០១៥។[42]

ពិធីអបអរសាទរមោទនភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជានៅឆ្នាំ២០១៦[43] និងឆ្នាំ២០១៧[44] ត្រូវបានធ្វើឡើង នៅរាជធានីភ្នំពេញ ក្នុងខែឧសភាលើប្រធានបទ "ខ្ញុំគឺខ្ញុំ" ដោយគ្មានការរំខានណាមួយ ត្រូវបានគេរាយការណ៍នោះឡើយ។ ការប្រារព្ធពិធីនេះនៅឆ្នាំ២០១៧ មានរយៈពេល១២ថ្ងៃ និងមានអ្នកចូលរួមជាង៣០០ នាក់នៅក្នុងការប្រណាំងមោទនភាពម៉ូតូកង់បី (TukTuk Pride) ។[45] លើសពីនេះទៀត នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៧ ប្រទេសកម្ពុជា មានគម្រោងធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះរៀបចំសន្និសីទអាស៊ីនៃសមាគមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា អន្តរ ជាតិ (ILGA-Asia) ជាលើកដំបូង ដោយមានក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាជាង ៣០០នាក់ មកពីទូទាំងទ្វីបអាស៊ី ត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងមកចូលរួម។[46]

សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ៖ ទោះបីជាកម្ពុជាបានជួបប្រទះនូវការដើរថយក្រោយជាទូទៅក្នុងសេរីភាព

---

http://www.phnompenhpost.com/analysis-and-op-ed/pride-2015-equality -begins-home (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៧)

[40] Claire Van der Vaeren, "សប្ដាហ៍មោទនភាពឆ្នាំ២០១៥: សមភាព ចាប់ផ្ដើមនៅផ្ទះ", ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥; កម្មវិធីអភិវឌ្ឍសហប្រជាជាតិ "ជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅទ្វីបអាស៊ី៖ របាយការណ៍ប្រទេសកម្ពុជា" ឆ្នាំ២០១៤, ទំព័រទី២៥, អាចរកបាននៅ https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1861/rbap-hhd-2014-blia-cambodia-country- report.pdf (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៧)

[41] Kristi Eaton "សហគមន៍ LGBT របស់ប្រទេសកម្ពុជា រកឃើញសម្លេងរបស់ខ្លួននៅក្នុង Q Magazine" NBC News ថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៥ អាចរកបាននៅ http://www.nbcnews.com/news/asian-america/first-magazine-geared-toward-gay-lesbian- transgender-community-launched-cambodia-n364631 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[42] Marina Shafik "សប្ដាហ៍មោទនភាពរបស់ស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ការអំពាវនាវឱ្យមានភាពអត់ធ្មត់", Khmer Times, ថ្ងៃទី ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥, អាចរកបាននៅhttp://www. khmertimeskh.com/news/11477/gay-pride-week-calls-for-tolerance/ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[43] ប្រតិទិនព្រឹត្តិការណ៍ស្តីពី "សប្ដាហ៍មោទនភាពនៃអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ប្រទេសកម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៦ " ព័ត៌មានស្ដីពីអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា របស់កម្ពុជា ឆ្នាំ២០១៦ អាចរកបាននៅ http://www.gaycambodianews.com/lgbt-pride-cambodia/#one(ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[44] Caterina Rossi, "មានអ្វីកើតឡើង៖ សប្ដាហ៍មោទនភាពភ្នំពេញ២០១៧", កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧, អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/lifestyle/whats-phnom-penh-pride-2017 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[45] Emily Smith "ការប្រណាំង TukTuk បាននាំមកនូវពិធីបុណ្យតាមដងផ្លូវនៅតាមដងផ្លូវនៃរាជធានីភ្នំពេញ", South Asia Globe, ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភាឆ្នា ២០១៧ ដែលមាននៅ http://sea-globe.com/pride-tuk-tuk-race (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ៩ ខែតុលាឆ្នាំ ២០១៧)

[46] ILGA "កិច្ចប្រជុំប្រចាំតំបន់អាស៊ី ឆ្នាំ២០១៧៖ ការចុះឈ្មោះត្រូវបានបើកចំហ!" , ILGA អាស៊ី, ថ្ងៃទី២៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧, អាចរកបាននៅ http://ilga.org/ilga-asia-regional-conference-2017-registration-is-open (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី៤ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១៧)

សិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេស ទាក់ទងទៅនឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិនិងសកម្មជនសិទ្ធិមនុស្សក៏ដោយ[47] ក៏ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា បានបង្ហាញនូវភាពវិជ្ជមាននៅក្នុងឆ្នាំ២០១៦។ លោក ស្រ៊ុន ស្រ៊ន មកពីអនាគតយុវជនកម្ពុជាអាស៊ាន ដែលជាអង្គការសង្គមស៊ីវិលកម្ពុជាមួយ ដែលដោះស្រាយលើបញ្ហាសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ក្នុងចំណោមប្រធានបទដទៃទៀត បានកត់សម្គាល់ថាគាត់មាន "ភាពវិជ្ជមានច្រើនអំពីអាកប្បកិរិយារបស់រដ្ឋាភិបាល ចំពោះបញ្ហាសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។"[48] ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា មិនមានការលំបាកក្នុងការទទួលបាននូវវេទិកាប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ដូចដែលបានបង្ហាញភស្តុតាងបញ្ជាក់ដោយយុទ្ធនាការផ្សព្វផ្សាយ ឆ្នាំ២០១៦ ដែលឧបត្ថម្ភដោយទីភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិកសម្រាប់អភិវឌ្ឍអន្តរជាតិ (USAID) ដែលមានឈ្មោះថា "យើងគឺដូចគ្នា" ដែលស្វែងរកការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីបញ្ហារបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជាកំពុងប្រឈមមុខ។[49]

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដូចដែលមជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិសម្រាប់ច្បាប់មិនរកប្រាក់ចំណេញ (ICNL) បានកត់សម្គាល់ ការដាក់ចេញនូវច្បាប់ស្តីពីសមាគមនិងអង្គការ អាចនឹងដាក់បន្ទុក និងរិតត្បិតលើសង្គមស៊ីវិលកម្ពុជា។ លើសពីនេះទៅទៀត យោងតាមមជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិសម្រាប់ច្បាប់មិនរកប្រាក់ចំណេញ ច្បាប់នេះអាចបង្កការគំរាមកំហែងដល់ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ប្រសិនបើពួកគេហ៊ានរិះគន់សកម្មភាព ឬភាពអសកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាល ដោយសារតែច្បាប់នេះតម្រូវឱ្យមានអព្យាក្រឹត្យភាពខាងនយោបាយសម្រាប់សមាគមទាំងអស់។[50]

ក្នុងឆ្នាំ២០១៥ ក្រសួងព័ត៌មាន បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយអំពាវនាវដល់សមាជិកនៃប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងអស់ឱ្យបញ្ឈប់ការចំអកមើលងាយដល់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ សេចក្តីថ្លែងការណ៍នោះបានកត់សម្គាល់ថា "ការអត្ថាធិប្បាយឬការសម្តែងបែបនេះ មានលក្ខណៈចំអកមើលងាយដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ការប្រព្រឹត្តបែបនេះ បានធ្វើឱ្យខូចកិត្តិយស និងសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែលពួកគេត្រូវបានការពារដោយច្បាប់របស់រដ្ឋ ដូចគ្នាទៅនឹងប្រជាពលរដ្ឋដទៃទៀតដែរ។[51]" នៅឆ្នាំ

---

[47] "ប្រទេសកម្ពុជា៖ អ្នកជំនាញការ UN សូមអំពាវនាវបញ្ចប់ការវាយប្រហារលើសង្គមស៊ីវិល អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស" , មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានរបស់ UN, ថ្ងៃទី១២ ខែឧសភាឆ្នាំ២០១៦ អាចរកបាននៅ: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=53915#.V1_TD5N94n1 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដាឆ្នាំ២០១៧)

[48] Jamie Elliott, "អង្គការគាំទ្រអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាមានការកើនឡើងនៅឆ្នាំ២០១៦", កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៦, អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/pro-lgbt-orgs-bullish-2016 (ចូលមើលចុងក្រោយ ថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[49] Jonathan Cox, "យុទ្ធនាការផ្សព្វផ្សាយបានចាប់ផ្តើមនាំយកបញ្ហាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាចេញពីស្រមោល" , Khmer Times, ថ្ងៃទី២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៦, អាចរកបាននៅ http://www.khmertimeskh.com/news/23196/media-campaign-launched-to-bring - lgbt-out-of-the-shadows/ (បានចូលមើលចុងក្រោយ កាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[50] "ការឃ្លាំមើលច្បាប់អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល", មជ្ឈមណ្ឌលអន្តរជាតិសម្រាប់ច្បាប់មិនរកប្រាក់ចំណូល, ថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧, អាចរកបាននៅ http://www.icnl.org/research/monitor/cambodia.html (ចូលមើលចុងក្រោយ ថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[51] ទីន សុខាវុធ «ក្រសួង៖ បញ្ឈប់ការរើសអើងលើសហគមន៍ LGBT» Khmer Time ថ្ងៃទី១៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ អាចរកបាននៅ http://www.khmertimeskh.com/news/18712/ministry--stop-mocking-lgbt-community/ (ចូលមើលចុងក្រោយ ថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

ដដែល បន្ទាប់ពីការជជែកពិភាក្សាជាមួយសកម្មជនអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា លោក ខៀវ កាញារីទ្ធ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន បានបង្ហាញការគាំទ្រដល់ការពិភាក្សាតុមូល ស្តីពីអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅលើទូរទស្សន៍របស់រដ្ឋ។[52]

សិទ្ធិទទួលបានសមភាពនិងមិនរើសអើង

ស្ថានភាពទូទៅ៖ ប្រទេសកម្ពុជាមិនបានចាត់ទុកសកម្មភាពផ្លូវភេទរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលទទួលបានការយល់ព្រមរវាងគ្នានិងគ្នា ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនោះទេ ប៉ុន្តែកម្ពុជាក៏មិនបានផ្តល់កិច្ចការពារផ្លូវច្បាប់ជាវិជ្ជមានសម្រាប់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដែរ។ គ្មានការហាមប្រាមប្រឆាំងនឹងការរើសអើងដោយផ្អែកលើនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ គ្មានការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងគ្មានការទទួលស្គាល់ផ្លូវច្បាប់នៃភាពជាដៃគូរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។

គ្រួសាររបស់ព្រះរាជវង្សានុវង្សរបស់ប្រទេសកម្ពុជាគាំទ្រដល់សហគមន៍ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ នៅឆ្នាំ២០០៤ ព្រះបាទព្រះនរោត្តមសីហនុ បានចេញសេចក្តីថ្លែងការណ៍គាំទ្រដល់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ នៃអ្នកដែលមានភេទដូចគ្នា[53] ហើយព្រះនាង សោម៉ា សេរី នរោត្តម បានបោះពុម្ពផ្សាយអត្ថបទកែសម្រួលនៅក្នុងកាសែតភ្នំពេញប៉ុស្ត៍ ក្នុងឆ្នាំ២០១២ ដែលមានចំណងជើងថា "ជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា គ្មានអ្វីខុសទេ" ។[54]

សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល៖ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ រដ្ឋាភិបាលបានប្រកាន់ជំហរផ្ទុយគ្នាលើបញ្ហារបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលជារឿយៗបានបដិសេធថា មិនមានការរើសអើងប្រឆាំងនឹងក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។ ជាក់ស្តែង ជំហរនេះបានផ្តល់លទ្ធភាពដល់ការរំលោភបំពានលើក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានិងក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដោយភាគីសាធារណៈ និងឯកជន។

មន្ត្រីនគរបាលនិងក្រសួងមហាផ្ទៃបានបដិសេធថា មិនមានការរើសអើងជាប្រព័ន្ធ ប្រឆាំងនឹងក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានោះទេ ដោយពួកគេបានអះអាងថា មិនមានបញ្ហា ឬមិនត្រូវការការការពារពិសេស

---

[52] គុជ ណារិន "ការជជែកតាមទូរទស្សន៍របស់រដ្ឋស្តីពីបញ្ហាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា៖ សកម្មជន", The Cambodia Daily, ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥, អាចរកបាននៅ https://www.cambodiadaily.com/archives/state-tv-to-air-talks-on - lgbt-issues-activist-84357 / (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[53] "ព្រះមហាក្សត្រកម្ពុជាគាំទ្រអាពាហ៍ពិពាហ៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា" , BBC, ថ្ងៃទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៤, អាចរកបាននៅ http://news.bbc.co ។ uk / 2 / hi / asia-pacific / 3505915.stm (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[54] ព្រះនាង សោម៉ា សេរី នរោត្តម "ការក្លាយជាអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាមិនខុសទេ" , កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្ត៍, ថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២, អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/columns/being-gay-not-wrong (ចូលមើលចុងក្រោយ ថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

សម្រាប់ក្រុមនេះឡើយ។[55]ក្នុ ងឆ្នាំ២០១៣ លោកស្រី ជូ ប៊ុនអេង រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ បានកត់សម្គាល់ថា "មិនមានការរំលោភសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជានោះទេ ពីព្រោះរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់យើងបានចែងរួចហើយ ដូច្នេះយើងត្រូវតែគោរពសិទ្ធិរបស់មនុស្សគ្រប់ៗរូប"។[56] លោកស្រីបានសង្កត់ធ្ងន់ថា មិនមានភាពចាំបាច់ក្នុងការបង្កើតការការពារបន្ថែមទៀតនោះទេ ដោយលោកស្រីបានឱ្យអង្គការសិទ្ធិមនុស្សមួយចំនួនទទួលខុសត្រូវចំពោះការប៉ុនប៉ងបង្កើតបញ្ហា ដែលតាមពិតមិនមាននោះទេ។[57]

នៅឆ្នាំ២០១៥ អ្នកនាំពាក្យរដ្ឋាភិបាល លោក ផៃ ស៊ីផាន បានធ្វើសេចក្ដីថ្លែងការណ៍ជាច្រើន ដែលចង្អុលបង្ហាញថាការការពារផ្លូវច្បាប់ជាក់លាក់សម្រាប់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា គឺវាមិនចាំបាច់នោះទេ នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ នៅខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥ នៅពេលដែលត្រូវបានគេសួរអំពីការចេញផ្សាយរបាយការណ៍ស្ដីពីការរើសអើងប្រឆាំងនឹងអ្នកប្ដូរយេនឌ័រកម្ពុជា លោក ផៃ ស៊ីផាន បានលើកឡើងថា ទោះបីជាគ្មានការការពារតាមផ្លូវច្បាប់ក៏ដោយ ក៏អ្នកប្ដូរភេទកម្ពុជាមិនប្រឈមនឹងការរើសអើងនោះដែរ៖ "យើងមិនទាន់មានច្បាប់ពិសេសនៅឡើយ ប៉ុន្តែយើងគោរពពួកគេដូចមនុស្សធម្មតាដូចគ្នា ដោយពួកគេទទួលបានការងារដូចគ្នា ការអប់រំដូចគ្នា និងអ្វីៗផ្សេងៗទៀតដូចគ្នាទាំងអស់"។[58] នៅក្នុងខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៥ លោក ផៃ ស៊ីផាន បានឆ្លើយតបទៅនឹងការការពារធម្មនុញ្ញថ្មីរបស់ប្រទេសនេប៉ាល់សម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយអះអាងថា កម្ពុជាបានឈានទៅមុខមុនគេរួចទៅហើយ។ "សង្គមកម្ពុជា មិនរើសអើងប្រឆាំងនឹងក្រុមមនុស្សស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាទេ។ វាអាចកើតឡើងគ្រាន់តែជាលក្ខណៈបុគ្គលប៉ុណ្ណោះ។" លោកបានបញ្ជាក់ទៀតថា "គ្មានច្បាប់កម្ពុជាណាមួយដែលរើសអើងប្រឆាំងនឹងក្រុមនេះនោះទេ ហើយក៏គ្មានអ្វីហាមឃាត់ពួកគេមិនឱ្យស្រលាញ់គ្នា ឬរៀបការជាមួយគ្នានោះដែរ"។[59]

ក្រៅពីនេះ ក៏មានសម្លេងគាំទ្រពីរដ្ឋាភិបាលផងដែរ។ នៅឆ្នាំ២០១២ ប្រាំឆ្នាំក្រោយពីលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានលាតត្រដាងពីបំណងប្រាថ្នាក្នុងការកាត់កាល់កូនស្រីចិញ្ចឹមរបស់គាត់ ដោយសារតែនិន្នាការភេទរបស់នាង[60] គាត់បានជំរុញឱ្យប្រជាជនកម្ពុជា កុំរើសអើងប្រឆាំងនឹងប្រជាជនកម្ពុជា ដែលជា

---

[55] "ជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅអាស៊ី៖ របាយការណ៍ប្រទេសកម្ពុជា", UNDP, ២០១៤, ទំព័រ ៣១

[56] Justine Drennan & Chlay Channyda " គោលនយោបាយជម្រុញឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា", ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៣ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/shift-lgbt-policy-urged (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[57] Justine Drennan & Chlay Channyda " គោលនយោបាយជម្រុញឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរសម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា", ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី២ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៣ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/shift-lgbt-policy-urged (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧) "ជាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅអាស៊ី៖ របាយការណ៍ប្រទេសកម្ពុជា", UNDP, ២០១៤, ទំព័រ ៣១

[58] Rebecca Moss "មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធមនុស្សកម្ពុជា អំពាវនាវចំពោះសិទ្ធិរបស់អ្នកប្តូរភេទ", ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី ១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/cchr-calls-transgender-rights (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[59] Chea Takithiro "កម្ពុជាសូមស្វាគមន៍អ្នកនិយាយភាសាអង់គ្លេសទាក់ទងអាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នា", Khmer Times, ថ្ងៃទី២៤ ខែកញ្ញាឆ្នាំ២០១៥, អាចរកបាននៅ http://www.khmertimeskh.com/news/16143/cambodia-welcomes-same-sex- marriage --gov --- t-spokesman-says / (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[60] "នាយករដ្ឋមន្ត្រីកម្ពុជាបានបដិសេដកូនស្រីចិញ្ចឹមដោយសារនិន្នាការភេទ", រ៉យទ័រ, ថ្ងៃទី៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៧ អាចរកបាននៅ

អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយបានបញ្ជាក់ថា មានបុរសស្រលាញ់បុរស និងស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី នៅគ្រប់ប្រទេស ដូច្នេះយើងមិនត្រូវមានការរើសអើងប្រឆាំងនឹងពួកគេ ដោយសារតែជោគវាសនារបស់ពួកគេនោះឡើយ។[61]

កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រដ្ឋាភិបាលដើម្បីបង្កើនសមភាពរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា៖ នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៤ និង២០១៥ គេបានកត់សម្គាល់លើចំណុចរបត់មួយចំនួនទាក់ទងនឹងការទទួលស្គាល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ នៅឯសន្និបាតប្រចាំតំបន់ឆ្នាំ២០១៤ ស្តីពីសមភាពយេនឌ័រ និងការផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ស្ត្រី[62] គណៈប្រតិភូកម្ពុជា បានលើកឡើងពីបញ្ហាសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ហើយនៅសម័យប្រជុំលើកទី៤៧ នៃគណៈកម្មការប្រជាជននិងការអភិវឌ្ឍន៍ គណៈប្រតិភូកម្ពុជាបានថ្លែងគាំទ្រការទទួលស្គាល់សេរីភាពពីការរើសអើងដោយផ្អែកលើនិន្នាការភេទថាជាសិទ្ធិមនុស្សមូលដ្ឋាន។[63] ផែនការយុទ្ធសាស្ត្ររយៈពេលប្រាំឆ្នាំរបស់ក្រសួងកិច្ចការនារីបានកត់សម្គាល់ថា អ្នកស្រលាញ់ទាំងពីរភេទ និងអ្នកប្តូរយេនឌ័រ គឺជាក្រុមដែលងាយរងគ្រោះបំផុតមួយនៅក្នុងសង្គម ដែលកំពុងប្រឈមនឹងហានិភ័យខ្ពស់នៃការរើសអើង ស្លាកស្នាមទុរយស និងអំពើហិង្សាទាក់ទងនឹងយេនឌ័រ។[64]

ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក៏បានសហការជាដៃគូជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលជាលក្ខណៈបញ្ជ្រាបដល់គ្រូបង្រៀនលើបញ្ហានេះ ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការមាក់ងាយអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។[65] លើសពីនេះទៀត នៅក្នុងឆ្នាំ២០១៧ ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក៏បានអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីសិក្សាអំពីបំណិនជីវិតថ្មីមួយ សម្រាប់ថ្នាក់ទី១ ដល់ទី១២ ដែលនឹងផ្តល់ការណែនាំស្តីពីបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ការរួមភេទ និងអំពើហិង្សាយេនឌ័រ។ កម្មវិធីសិក្សាដែលត្រូវបានស្នើឡើងនេះ នឹងបង្រៀនអំពីការរួមភេទដោយសុវត្ថិភាព ការមិនរើសអើង និងការកំណត់ដោយខ្លួនឯងសម្រាប់ការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍។ នៅពេលបោះពុម្ពផ្សាយកម្មវិធីសិក្សាអំពីបំណិនជីវិតនេះ រដ្ឋាភិបាលសង្ឃឹមថានឹង មានសៀវភៅសិក្សា និងកម្មវិធីសិក្សា ដែលត្រូវបានរៀបចំ ហើយដាក់ឱ្យពិនិត្យត្រឹមត្រូវសម្រាប់ឆ្នាំសិក្សា ២០១៨-២០១៩។[66]

---

http://uk.reuters.com/article/life-cambodia-lesbian-dc-idUKBKK11415620071031 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ១៧ ខែកក្កដាឆ្នាំ ២០១៧)

[61] "នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃប្រទេសកម្ពុជានិយាយប្រឆាំងនឹងភាពលម្អៀងលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា" , អ្នកឆ្លើយឆ្លងព័ត៌មានអាស៊ី, នៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១២ អាចរកបាននៅ https://asiancorrespondent.com/2012/12/cambodias-pm-speaks-out-against-anti-gay-bias/ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[62] Claire Van der Vaeren, "សប្តាហ៍មោទនភាពឆ្នាំ២០១៥៖ សមភាពចាប់ផ្តើមនៅផ្ទះ", ភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍, ថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥

[63] Claire Van der Vaeren, "សប្តាហ៍មោទនភាពឆ្នាំ២០១៥៖ សមភាពចាប់ផ្តើមនៅផ្ទះ", ភ្នំពេញប៉ុស្ដិ៍, ថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៥

[64] "ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រយេនឌ័ររបស់ប្រទេសកម្ពុជា - នារីរតនៈ ៤" , ក្រសួងកិច្ចការនារី, ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤ ទំព័រ១១ អាចរកបាននៅ https://issuu.com/undpcambodia/docs/cambodian_gender_strategic_plan_-_n (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[65] Igor Kossov និង Morn Vannetey របាយការណ៍រកឃើញអំពី "ការគំរាមកំហែងដល់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា" , កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៥ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/lgbt-bullying-endemic-report-finds (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[66] Leonie Kijewski & Kong Meta "វគ្គសិក្សាជំនាញបំណិនជីវិតក្នុងការងារ" , កាសែតភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១៧

ស្ថានភាពផ្លូវច្បាប់៖ ថ្វីបើមានការផ្តួចផ្តើមក្នុងស្រុកនិងការប្រកាសមួយចំនួនក៏ដោយ ទាំងក្រមរដ្ឋប្បវេណី និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៅតែជាឧបសគ្គផ្នែកច្បាប់ដល់អាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ ច្បាប់កម្ពុជាដទៃទៀតជាច្រើន ដែលរួមមាន ច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការចាប់ពង្រត់ ច្បាប់ប្រឆាំងការជួញដូរមនុស្ស និង គោលនយោបាយភូមិឃុំមានសុវត្ថិភាព ក៏ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បីវាយប្រហារលើសមាជិកសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាផងដែរ។ [67] ក្នុងករណីមួយនោះ គេបានរកឃើញគ្រួសារមួយបានសូកប៉ាន់មន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីប្តូរអាយុកូនស្រីរបស់ពួកគាត់នៅក្នុងឯកសារ ដើម្បីចាត់វិធានការផ្លូវច្បាប់ប្រឆាំងនឹងដៃគូរបស់នាងដែលជាស្ត្រីដូចគ្នា ដោយចោទពីបទរំលោភនិងចាប់ជំរិតលើកូនស្រីរបស់ពួកគាត់។[68]

លើសពីនេះទៀត យោងតាមរបាយការណ៍របស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាម្នាក់ៗ បានរាយការណ៍ថា ពួកគេត្រូវបានគេវាយប្រហារនិងត្រូវបានកេងប្រវ័ញ្ច ដោយពួកប៉ូលីស ជាពិសេសត្រូវបានរំខានដោយការបៀតបៀន ការវាយដំ និងការចាប់រំលោភបូក។[69] អ្នកប្តូរយេនឌ័រម្នាក់ ដែលជាអ្នកការពារសិទ្ធមនុស្សរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាបានអះអាងថា "មានការបៀតបៀនបានកើតឡើងជារៀងរាល់ថ្ងៃ" ដោយសហគមន៍ "ត្រូវបានគេរើសអើង និងបង្កឱ្យមានស្លាកស្នាមទុរយសដោយអាជ្ញាធរ"។[70] សូ សុធាវី នាយិកាបណ្ដាញអង្គការសង្គមស៊ីវិលរបស់អ្នកប្តូរយេនឌ័រសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍបុរសនិងស្ត្រីបានកត់សម្គាល់ថា «នៅពេលពួកគេឃើញយើងដើរនៅតាមផ្លូវ ពួកគេសើចចំអកឲ្យយើង ហើយស្រែកចំអកឲ្យយើងជាមួយនឹងពាក្យអាក្រក់ៗ [...] និងវាយប្រហារពួកយើង។ ហើយពួកគេមើលមកយើង ដូចជាយើងហ្នឹងជាមនុស្សចម្លែកអីញ្ចឹង»[71]។

កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីលើកកម្ពស់កំណែទម្រង់ច្បាប់៖ នៅឆ្នាំ២០១៧ ក្រុមការងារនៃទីភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិរួមមាន ទីភ្នាក់ងារសហប្រជាជាតិលើកកម្ពស់សមភាពយេនឌ័រនិងពង្រឹងភាពអង់អាចដល់ស្ត្រី (UN Women) កម្មវិធីរួមរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីមេរោគអេដស៍និងជម្ងឺអេដស៍ (UNAIDS) កម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិ (UNDP) មូលនិធិប្រជាជនអង្គការសហប្រជាជាតិ (UNFPA) និងឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (OHCHR) បានសម្ពោធដាក់ឱ្យអនុវត្តន៍នូវគម្រោងមួយ ដែលមានបំណងពង្រឹងទំនាក់ទំនងរវាងអង្គការសង្គមស៊ីវិលកម្ពុជាដែលធ្វើការងារលើបញ្ហាអ្នកស្រលាញ់ ភេទដូចគ្នានិងរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា។ គេសង្ឃឹមថា គម្រោងនេះនឹងជួយដល់ការធ្វើកំណែ

នៅ http://www.phnompenhpost.com/national/life-skills-course-works-1 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ២០១៧)

[67] "ជាអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅអាស៊ី៖ របាយការណ៍ប្រចាំប្រទេសកម្ពុជា ", UNDP, ឆ្នាំ២០១៤, ទំព័រ៣៦

[68] Bennett Murray និង Khouth Sophak Chakrya "សប្តាហ៍មោទនភាពនាំមកនូវការប្រមូលផ្តុំរបស់សហគមន៍កម្ពុជា", កាសែត ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នា២០១៣ អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/7days/pride-week-brings-together- kingdom% E2% 80% 99s-community (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[69] Laignee Barron, "ក្រុមទាមទារឱ្យមានសិទ្ធិស្មើគ្នា", កាសែត ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣, អាចរកបាននៅ http://www.phnompenhpost.com/national/groups-insist-equal-ights (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[70] Laignee Barron, "ក្រុមទាមទារឱ្យមានសិទ្ធិស្មើគ្នា", កាសែត ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣

[71] Laignee Barron, "ក្រុមទាមទារឱ្យមានសិទ្ធិស្មើគ្នា", កាសែត ភ្នំពេញប៉ុស្តិ៍, ថ្ងៃទី១១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៣

ទម្រង់ច្បាប់ និងបង្កើនការការពារសិទ្ធិដល់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា។ ក្រុមការងារនៃទីភ្នាក់ងារអង្គការសហប្រជាជាតិទាំងនេះ ក៏នឹងធ្វើការងារលើការរៀបចំរបាយការណ៍ នាពេលខាងមុខរបស់កម្ពុជាផងដែរ សម្រាប់គណៈកម្មាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់ រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី (CEDAWC) ដោយទទួលស្គាល់ថា សិទ្ធិពាក់ព័ន្ធនឹងនិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណ និងការបង្ហាញយេនឌ័រ និងលក្ខណៈភេទ (SOGIESC) គឺជាបញ្ហាយេនឌ័រ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ដោយសារតែ គ្មានការជ្រៀតជ្រែករបស់កម្ពុជាក្នុងសកម្មភាពយុទ្ធនាការមោទនភាពជាសាធារណៈ និងដោយសារឆន្ទៈរបស់មន្ត្រីមួយចំនួនក្នុងការធ្វើការងារជាមួយសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក៏ដូចជាសង្គមស៊ីវិល កម្ពុជាទទួលបានកាន់តែធំធេងជាងមុននូវសេរីភាព នៃការបញ្ចេញមតិ ការបង្កើតសមាគម ការជួបប្រជុំគ្នា និងការចូលរួមនៅក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងក្រុមការពារសិទ្ធិមនុស្ស។ អ្វីដែលគួរកត់សម្គាល់បំផុតនោះគឺ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានដកចេញនូវការហាមប្រាមក្រៅច្បាប់លើអាពាហ៍ពិពាហ៍ភេទដូចគ្នា បានធ្វើការបណ្តុះបណ្តាលជាលក្ខណៈបញ្ជ្រាបដល់គ្រូបង្រៀននៅសាលារដ្ឋលើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ហើយកំពុងរៀបចំបង្កើតឱ្យមានកម្មវិធីសិក្សាផ្លូវការ ស្តីពីបញ្ហាអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងការមិនរើសអើង ក្នុងចំណោមប្រធានបទផ្សេងៗទៀត។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ចាប់តាំងពីវដ្តនៃរបាយការណ៍យូភីអទាំងពីររបស់ខ្លួន ប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលយកនូវអនុសាសន៍តែមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ដែលការទទួលយកនេះ បានជះឥទ្ធិពលដល់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនិងសង្គមស៊ីវិល។ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលជាច្រើនកំពុងបន្តរក្សាជំហរថា កិច្ចការពារផ្លូវច្បាប់បន្ថែមទៀតសម្រាប់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា គឺជាការមិនចាំបាច់ហើយ មិនទទួលស្គាល់ថា មានវត្តមាននៃការរើសអើងជាប្រព័ន្ធចំពោះសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានោះទេ។ ជាលទ្ធផល នៅពេលខ្លះ អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅតែប្រឈមមុខនឹងឧបសគ្គមួយចំនួនទាក់ទងទៅនឹងសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ ការបង្កើតសមាគម និងការជួបប្រជុំគ្នា ក៏ដូចជាការរើសអើងដទៃទៀតផងដែរ។

លើសពីនេះទៀត ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលឆ្នាំ២០១៧ ប្រទេសកម្ពុជាហាក់ដូចជាបានឈានចូលដល់ដំណាក់កាលមួយទៀតនៃភាពមិនច្បាស់លាស់ខាងនយោបាយកាន់តែខ្លាំងឡើង ដោយសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន និងសេរីភាពរបស់សង្គមស៊ីវិល ហើយនិងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយឯករាជ្យ ហាក់ដូចជាស្ថិតក្រោមការគំរាមកំហែងកាន់តែខ្លាំង។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈបែបនេះ អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា និងសហគមន៍ដែលងាយរងគ្រោះ ដូចជាក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅតែមានហានិភ័យ។

អនុសាសន៍

ក្នុងដំណើរឆ្ពោះទៅការពិនិត្យមើលឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលរបស់ប្រទេសកម្ពុជាក្នុងខែមករា ឬកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩៖

- អង្គការសង្គមស៊ីវិល គួរចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តអនុសាសន៍ទាំងនោះ ដែលកម្ពុជាបានទទួលយក និងកត់សម្គាល់ នៅក្នុងវដ្តរបាយការណ៍ពីរលើកដំបូង ដើម្បីប្រមូលទិន្នន័យពាក់ព័ន្ធលើការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងប្រទេស និងរាយការណ៍នៅវដ្តលើកទីបី។
- អង្គការសង្គមស៊ីវិល គួរចងក្រងឯកសារស្ដីពីអំពើហិង្សា និងការរំលោភបំពាន ដែលត្រូវបានទទួលរ ដោយអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ ដើម្បីផ្ដល់ឱ្យរដ្ឋភាគីដែលផ្ដល់អនុសាសន៍ និងយន្តការនានារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ ជាមួយនឹងព័ត៌មានដែលផ្អែកលើភស្តុតាងរឹងមាំ។
- អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងរដ្ឋភាគីដែលផ្ដល់អនុសាសន៍ទាំងឡាយ គួរតែធ្វើការសហការគ្នាដើម្បីបង្កើតអនុសាសន៍សម្រាប់របាយការណ៍យូភីអរលើកទីបី ដោយបញ្ជាក់ពីអត្ថប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសកម្ពុជា និងពង្រឹងការការពារសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ ហើយនិងសេរីភាពជាទូទៅ។

កម្ពុជា៖
បទសម្ភាសន៍ជាមួយ
អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស
របស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា

សិទ្ធិរបស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ សម្លេងជួរមុខ

លោក ស្រ៊ុន ស្រ៊ន
សហស្ថាបនិក
អង្គការអនាគតរបស់យុវជនកម្ពុជាអាស៊ាន
(CamASEAN)

តើលោកបានចូលរួមក្នុងការងារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាដោយរបៀបណា?

ក្នុងឆ្នាំ២០០២ ខ្ញុំបានផ្ដល់ការចាក់ថ្នាំវ៉ាក់សាំងការពារដល់ទារកនិងម្ដាយរបស់ពួកគេ។ ថ្ងៃមួយ ខ្ញុំបានជួបស្ត្រីម្នាក់ ដែលត្រូវប្ដីរបស់នាងវាយធ្វើបាប ដោយដែលនាងមានសំលៀកបំពាក់រហែករយ៉ែ ហើយកូនរបស់នាងក៏មានជម្ងឺដែរ។ នៅពេលដែលខ្ញុំទៅជួបនាង សម្រាប់ពេលការចាក់វ៉ាក់សាំងជាលើកទីពីរ នាងបានប្រាប់ខ្ញុំអំពីការរៀបការដោយបង្ខំ និងការចាប់រំលោភដោយស្វាមីរបស់នាងដើម្បីឱ្យនាងមានទារកនេះ។ នៅពេលនោះ ខ្ញុំមានអ្នកជម្ងឺជាច្រើនទៀត ហើយខ្ញុំត្រូវធ្វើការងាររបស់ខ្ញុំ ប៉ុន្តែខ្ញុំបានចំណាយពេលនិយាយជាមួយនឹងស្ត្រីរូបនោះ។ នាងបានប្រាប់ខ្ញុំថានាងជាស្ត្រីដែលស្រលាញ់ស្ត្រីដូចគ្នា ហើយប្ដីរបស់នាងបានដឹងរឿងនេះ បន្ទាប់ពីរៀបការជាមួយនាងរួច។ នោះហើយជាមូលហេតុដែលធ្វើឱ្យស្វាមីរបស់នាងវាយដំធ្វើបាបនាង គឺដោយសារតែនាងបាននិយាយជាមួយស្ត្រីម្នាក់ទៀត។ នៅពេលខ្ញុំសួរនាងថា ហេតុអ្វីបានជានាងទទួលយកការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍នោះ នាងបានឆ្លើយថាឪពុកម្ដាយរបស់នាងបានបង្ខំនាង។ ចម្លើយនេះ បានធ្វើឲ្យខ្ញុំចាប់ផ្ដើមផ្ដោតយកចិត្តទុកដាក់លើស្ត្រីដែលស្រលាញ់ស្ត្រីភេទដូចគ្នា នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

ពីដំបូង ខ្ញុំបានធ្វើការជាមួយក្រុមស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រីភេទដូចគ្នានៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ហើយបន្ទាប់មកធ្វើការជាមួយបុរសប្ដូរភេទ។ ខ្ញុំបានធ្វើការជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល បុរសរួមភេទជាមួយបុរស (MSM - men who have sex with men) ដើម្បីលើកកម្ពស់សិទ្ធិបុរស

ស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៧ នៅពេលដែល ខ្ញុំបានចាប់ផ្តើមគាំទ្រដល់កម្មវិធីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងមេរោគអេដស៍និងជម្ងឺ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គការនេះមិនចង់ឱ្យមានដាក់បញ្ចូលក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ជាក្រុមគោលដៅនោះទេ ដូចជា ក្រុមស្ត្រីស្រលាញ់ស្ត្រី ដោយសារតែពួកគេគិតថា ក្រុមនេះមិនមានផ្ទុកមេរោគអេដស៍។ សម្រាប់ខ្ញុំ ពួកគេគឺជាក្រុមតែមួយ ដោយសារពួកគេប្រឈមនឹងបញ្ហាដូចគ្នា ដូចជាការមិនទទួលយកពីគ្រួសារ ការរើសអើងពីអ្នកជិតខាង និងការខ្វះការការពារពីសង្គម។ អ្នកគ្រប់គ្រងរបស់ខ្ញុំ មិនយល់ស្របជាមួយខ្ញុំទេ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំត្រូវរង់ចាំជួបជាមួយមនុស្សដែលមានការយល់ឃើញដូចគ្នា ហើយមួយរយៈពេលក្រោយមក ខ្ញុំបានជួបជាមួយសកម្មជនជាច្រើនផ្សេងទៀត និងបានបង្កើតអង្គការមួយឈ្មោះ សហគមន៍ឥន្ទធនូកម្ពុជា (រ៉ក់ ឬ RoCK) ក្រោយមកខ្ញុំក៏បានចាកចេញ បន្ទាប់ពីអង្គការរ៉ក់បានចុះបញ្ជីក្នុងឆ្នាំ២០១៣ ជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល មួយ។ បន្ទាប់មកទៀត ខ្ញុំបានបង្កើតចលនាមួយទៀតឈ្មោះ អនាគតយុវជនកម្ពុជាអាស៊ាន (ខេម អាស៊ាន ឬ CamASEAN) ដែលមានយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការកសាងសម្ព័ន្ធមិត្ត រវាងអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ជាមួយនឹងក្រុមមនុស្សដទៃទៀតដែលគ្មានអំណាច និងឱកាសនៅក្នុងសង្គម។

តើលោកគិតថា ខ្លួនគឺជាអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សដែរឬទេ?

ខ្ញុំមិនដែលបានកំណត់ខ្លួនឯងថា ជាអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនោះទេ ប្រហែលជាដោយសារតែមកពីនិយមន័យនៃពាក្យ អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (Human Right Defender)។ ខ្ញុំគឺជាអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស (Human Right Protector) ច្រើនជាង។ ពាក្យជាភាសាខ្មែរនិងជាភាសាអង់គ្លេសគឺខុសគ្នាបន្តិច។ សម្រាប់ខ្ញុំ ពួកយើងកើតមកមានសិទ្ធិហើយ យើងមិនចាំបាច់អង្វរសុំនរណាម្នាក់ឲ្យការពារវានោះទេ យើងគ្រាន់តែការពារសិទ្ធិរបស់យើងទៅបានហើយ។ ដូច្នេះ ដរាបណាមានការរំលោភបំពានមនុស្ស គឺមានរូបខ្ញុំនៅទីនោះហើយ។

តើមានបញ្ហាប្រឈមសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ ដែលលោកជួបប្រទះក្នុងការតស៊ូមតិ ដើម្បីសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា?

បញ្ហាប្រឈមមួយ គឺការផ្លាស់ប្តូរផ្នត់គំនិតរបស់មនុស្ស។ យើងម្នាក់ៗបានទទួលការអប់រំនិងត្រូវបានបង្រៀនដោយឪពុកម្តាយរបស់យើង បងៗរបស់យើង គ្រូបង្រៀន និងថៅហ្វាយនាយរបស់យើង។ យើងត្រូវបានគេប្រាប់ឱ្យគោរពដល់អ្នកដទៃ ដើម្បីការពារខ្លួនយើង ដើម្បីឱ្យមានសេរីភាព ភាពស្មើគ្នា និងយុត្តិធម៌ទៅវិញទៅមក។ ប៉ុន្តែគ្មាននរណាម្នាក់ប្រាប់ពួកយើង ឱ្យធ្វើខ្លួនក្លាយជាយើងពិតប្រាកដនោះទេ។ យើងត្រូវបានគេបណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីឱ្យមានលក្ខណៈដូចពួកគេទៅវិញ។

បញ្ហាប្រឈមមួយទៀត គឺត្រូវគិតពិចារណាអំពីភាពស្មើគ្នា។ សូម្បីតែនៅពេលដែលអ្នកដើរនៅក្នុងបន្ទប់ប្រជុំមួយ នៅក្នុងក្រសួងស្ថាប័នមួយ ឬនៅពេលដែល អ្នកទាក់ទងជាមួយឯកឧត្តមណា

ម្នាក់ អ្នកមិនចាំបាច់ដាក់ផ្កាដ៏ច្រើននៅក្នុងលិខិតរបស់អ្នកដើម្បីបានជួបជាមួយគាត់នោះទេ គ្រាន់តែផ្ញើសារយ៉ាងខ្លីមួយ (SMS) គឺវាគ្រប់គ្រាន់ហើយ ព្រោះយើងជាមនុស្សដូចតែគ្នាទេ។ ហើយនេះគឺជាការពិត នេះគឺជារបៀបដែលយើងបានជួបជាមួយក្រសួងព័ត៌មាន។ វិធីនេះបានអនុញ្ញាតឱ្យយើងមាន ទំនាក់ទំនងល្អជាមួយគាត់។ យើងមានទំនាក់ទំនងដូចគ្នា ជាមួយក្រសួងកិច្ចការនារី និងក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដែលយើងកំពុងធ្វើការជាមួយពួកគាត់ លើកម្មវិធីសិក្សាតាមប្រព័ន្ធអេឡិចត្រូនិច ស្តីពីនិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ និងការបង្ហាញយេនឌ័រ (SOGIE) សម្រាប់គ្រូទាំងអស់ ដែលកម្មវិធីនេះនឹងត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សាជាតិនៅឆ្នាំ២០១៨។

ជាចុងក្រោយ បញ្ហាប្រឈមមួយទៀតនោះគឺត្រូវប្រាកដថា ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាមិនមានអារម្មណ៍ឯកា។ ដូច្នេះ នៅក្នុងការងាររបស់យើង យើងបានបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រមួយ សម្រាប់ដោះស្រាយបញ្ហាចម្បង ដំណោះស្រាយដែលមានអង្គភាពឬក្រុមជាច្រើនចូលរួម។ វិធីដែលយើងកំពុងជួយពួកគេ គឺមិនមែនគ្រាន់តែជួយពួកគេប៉ុណ្ណោះទេ តែជាវិធីដែលអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេក្លាយជាខ្លួនពួកគេពិតប្រាកដ។ នោះហើយជាមូលហេតុ ដែលយើងអាចធ្វើការជាមួយក្រុមសាសនាអ៊ិស្លាម សាសនាគ្រិស្ត និងពុទ្ធសាសនាផងដែរ ដែលនាំមកនូវការបង្រួបបង្រួមរបស់មនុស្សមកពីក្រុមផ្សេងៗគ្នា ទោះបីជាមានជំនឿសាសនាខុសៗគ្នាក៏ដោយ។

តើលោកអាចយកឈ្នះឧបសគ្គទាំងនេះបានដោយរបៀបណា?

យើង ត្រូវការឲ្យមនុស្សរៀនសូត្រស្វែងយល់បន្ថែមទៀតអំពីសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។ ពួកយើង ត្រូវការមនុស្សមានជំហរ ដើម្បីសិទ្ធិរបស់ពួកគេ មិនមែនសម្រាប់តែអ្នកដទៃ ឬសម្រាប់អង្គការដទៃនោះទេ។ ក្នុងន័យនេះ យើងត្រូវការ ការគាំទ្រឲ្យមានព្រឹត្តិការណ៍បន្ថែមទៀតរៀបចំឡើងនៅថ្នាក់សហគមន៍មូលដ្ឋាន យើងត្រូវការ សកម្មភាពកសាងសមត្ថភាពបន្ថែមទៀតដូចជាការបណ្តុះបណ្តាលជាដើម ហើយយើងត្រូវការ ការកសាងបណ្តាញឲ្យកាន់តែរឹងមាំដើម្បីពង្រឹងសាមគ្គីភាពថែមទៀត។ វេទិកាអប់រំផ្សព្វផ្សាយមួយចំនួនទៀត ក៏នឹងមានប្រយោជន៍ផងដែរ។

តើលោកធ្លាប់មានអារម្មណ៍ថាខ្លួនឯងមានហានិភ័យដោយសារតែការងាររបស់លោកឬទេ?

ខ្ញុំបានទទួលសារ និងមតិយោបល់ស្អប់ខ្ពើមនៅលើហ្វេសប៊ុក ពីស្ត្រីម្នាក់ដែលបានវាយប្រហារខ្ញុំនៅក្នុងការសរសេរសារ នៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុករបស់គាត់។ ស្ត្រីនោះបានព្យាយាមបញ្ឈប់ខ្ញុំពីការលើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់អ្នក ស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ហើយបាននិយាយថា ខ្ញុំគឺជាបិសាចដែលបានកើតនៅក្នុងប្រទេសនេះ ដើម្បីបង្កើតឲ្យមានក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាកាន់តែច្រើន។ អ្នកផ្សេងទៀតបានសរសេរសារនៅលើទំព័រហ្វេសប៊ុកថា ការសម្លាប់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាចោលនឹងជួយអភិវឌ្ឍដល់ប្រទេសរបស់យើង។ សូម្បីតែនៅលើបណ្តាញសង្គម ក៏យើងអាចមាន

ហានិភ័យដែរ។ ហានិភ័យមួយទៀតអាចកើតឡើងនៅពេលធ្វើការជាមួយមន្ត្រីនគរបាល ឬក្រុមប្រឹក្សាឃុំ ពីព្រោះពួកគាត់មិនអនុញ្ញាតឱ្យយើងពិភាក្សាអំពីសិទ្ធិមនុស្សទេ ព្រោះបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សនេះ ត្រូវបានគេចាត់ទុកថាជាប្រធានបទនយោបាយ។ ពួកគាត់អនុញ្ញាតឱ្យយើងជួបបាន ប្រសិនបើយើងស្នើសុំដោះស្រាយលើប្រធានបទផ្សេងៗ ដូចជាបញ្ហាយេនឌ័រ មេរោគអេដស៍ ឬសុខភាពតែប៉ុណ្ណោះ។

តើមានយុទ្ធសាស្ត្រ ឬបច្ចេកទេសជោគជ័យបំផុតអ្វីខ្លះដែលលោកបានប្រើដើម្បីបង្កើតការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមាន?

ភាគច្រើន យើងបានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម។ យើងមានទំព័រហ្វេសប៊ុកច្រើនជាង ២០ ហើយមួយ ក្នុងចំណោមនោះ មានសមាជិកប្រហែល៥០០០០នាក់។ យើងបានរៀបចំការពិភាក្សាមួយចំនួនតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធ័រណែត រៀងរាល់ថ្ងៃសៅរ៍ និងអាទិត្យ សម្រាប់រយៈពេលមួយម៉ោង។[1] យើងផ្តោតលើគំនិតវិជ្ជមាន ដូចជារបៀបក្លាយជាកូនល្អ ឪពុកម្តាយល្អ ពលរដ្ឋល្អ។ល។ ប្រធានបទភាគច្រើន និយាយអំពីរឿងរ៉ាវវិជ្ជមាន ដែលជម្រុញលើកទឹកចិត្តដល់អ្នកដទៃ។ ក្រុមទាំងនេះ ក៏អាចជាអ្នកគាំទ្រសម្រាប់យុវជនដែលកំពុងតែតស៊ូ ឬអ្នកបាក់ទឹកចិត្តដែលចង់សម្លាប់ខ្លួនឯង។ ពួកគេសរសេរ និងបង្ហោះរឿងរ៉ាវរបស់ពួកគេ ហើយសមាជិកដទៃទៀតរបស់ក្រុមនឹងជួយពួកគេ ជាពិសេសផ្នែកណា ឬចន្លោះណាដែលសាច់ញាតិ និងមិត្តភក្តិរបស់ពួកគេមិនអាចជួយបាន។ រឿងរ៉ាវ និងករណីទាំងនោះ ក៏មានប្រយោជន៍ផងដែរ ក្នុងការប្រមូលផ្តុំភស្តុតាង ដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលសភាជាតិឱ្យចាត់វិធានការ ដើម្បីការពារមនុស្សស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។

តើលោកគិតថាសង្គមបានផ្លាស់ប្តូរដូចម្តេចខ្លះទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា សម្រាប់រយៈពេលពី៥ ទៅ១០ឆ្នាំកន្លងមកនេះ?

ខ្ញុំគិតថាមានការផ្លាស់ប្តូរចំនួនពីរធំៗ។ ការផ្លាស់ប្តូរទីមួយគឺ សហគមន៍របស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា កាន់តែមានភាពក្លាហានឡើង បើកចំហច្រើនជាងមុន ហើយសមាជិករបស់ក្រុមនេះមានទំនុកចិត្តច្រើនជាងមុន ក្នុងការចេញមុខនៅគ្រប់ទីកន្លែងក្នុងប្រទេស។ ការផ្លាស់ប្តូរទីពីរ គឺរដ្ឋាភិបាល។ ទោះបីនៅមានបញ្ហាជាច្រើនក៏ដោយក៏ រដ្ឋាភិបាលមានភាពបើកចំហរច្រើនជាងមុន ឧទាហរណ៍ មានអ្នកតំណាងមកពីក្រសួងទាំងប្រាំមួយ បានចូលរួម ក្នុងកិច្ចពិភាក្សាពិគ្រោះយោបល់ថ្នាក់ជាតិ[2] កាលពីឆ្នាំមុន។ រដ្ឋាភិបាលក៏កំពុងធ្វើសកម្មភាពតូចៗ មួយចំនួន ដូចជាអនុស្សរណៈ ស្តីពីការមិនមានភាពរើសអើងដែលរៀបចំឡើង ដោយក្រសួងព័ត៌មាន ឬការដាក់បញ្ចូលកម្មវិធីអេដស៍ ដោយក្រសួងកិច្ចការ

[1] "ជីវិតខ្ញុំរឿងខ្ញុំ My Voice My Story", គេហទំព័រហ្វេសប៊ុក, រកបាននៅ https://www.facebook.com/MyVoiceMyStory/?ref=bookmarks (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី៤ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៧)

[2] កិច្ចសន្ទនាថ្នាក់ជាតិគឺជាកិច្ចប្រជុំប្រចាំឆ្នាំដែលបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ២០១៤ ដែលពិភាក្សាអំពីបញ្ហារបស់អ្នក ស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

នារី។ល។

ទោះជាយ៉ាងណាក្តី យើងត្រូវការការគាំទ្របន្ថែមទៀតពីក្រសួងយុត្តិធម៌ ដែលចង់គាំទ្រពួកយើង ប៉ុន្តែពួកគាត់ត្រូវការភស្តុតាងរឹងមាំ។ ក្នុងន័យនេះ បច្ចុប្បន្ន យើងកំពុងចងក្រងឯកសារតាមរយៈរូបភាពពីរបៀប ដែលអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានគាំទ្រដល់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។ បន្ទាប់មក យើងនឹងបង្ហាញឯកសារទាំងនេះដល់រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងបន្ថែម និងធ្វើការតស៊ូមតិដើម្បីគាំទ្រដល់ សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅថ្នាក់ជាតិ។ ជាពិសេស ខ្ញុំកំពុងគិតអំពី៖ (១) ការបញ្ជ្រាបការយល់ដឹងអំពីអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ឲ្យបានច្រើនបន្ថែមទៀតនៅក្នុងសាលារៀន (២) ចង់ឲ្យមានគោលនយោបាយរួមបញ្ចូលកាន់តែច្រើន (សម្រាប់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ចំពោះច្បាប់ប្រឆាំងនឹងការរើសអើង ត្រូវការពេលវេលាយូរដើម្បីអនុវត្តន៍) និង (៣) ចង់ឲ្យមានយន្តការគាំពារសង្គម រួមបញ្ចូលគ្នាកាន់តែច្រើន ដូចជាការពង្រីកអ្វីដែលគេហៅថា ប័ណ្ណក្រីក្រទៅដល់គ្រួសារដែលមិនរស់នៅខុសប្លែកពីប្រពៃណី។

តើលោកគិតថាអនុសាសន៍របស់វដ្តរបាយការណ៍ យូភីអមានឥទ្ធិពលណាមួយដល់កម្ពុជាដែរឬទេ?

យើងបានចូលរួមក្នុងឆ្នាំ២០១៣ និង២០១៤ ប៉ុន្តែ យើងមិនទាន់មើលឃើញមានឥទ្ធិពលជាដុំកំភួននោះទេ។ កាលពីឆ្នាំមុន យើងបានទាក់ទងជាមួយក្រុមអ្នករៀបចំរបាយការណ៍ យូភីអអ៊ីនហ្វូ (UPR Info) ដោយសារយើងចង់ទំនាក់ទំនងធ្វើសកម្មភាពខ្លះៗ មុនឆ្នាំ២០១៨។ ពួកយើងមានគំនិត ចង់ដាក់បញ្ចូលបញ្ហានិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ និងការបង្ហាញយេនឌ័រ និងអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា នៅក្នុងគ្រប់របាយការណ៍នីមួយៗ។ ពិតណាស់ យើងចង់សរសេររបាយការណ៍ អំពីអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ប៉ុន្តែយើងក៏ចង់ដាក់បញ្ចូលព័ត៌មានមួយចំនួន នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះដែល ដូចជាបញ្ហាកុមារ បញ្ហាស្ត្រីជាដើម។ វាមានសារៈសំខាន់ណាស់ ព្រោះយើងមានសមាជិកខ្លះមានអាយុ១៤ឆ្នាំ ហើយពួកគេដឹងថាពួកគេជាអ្នកណាហើយ ពួកគេស្រលាញ់អ្នកណា។

តើសង្គមស៊ីវិលដឹងពីរបៀបប្រើប្រាស់អនុសាសន៍ និងមតិយោបល់របស់របាយការណ៍យូភីអ សម្រាប់ធ្វើការតស៊ូមតិនៅកម្ពុជាឬទេ?

ខ្ញុំអាចនិយាយបានថា អង្គការល្អៗមួយចំនួន បានដឹងអំពីរបៀបប្រើប្រាស់អនុសាសន៍ ដែលបានរៀបចំឡើងសម្រាប់រដ្ឋាភិបាល ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនដឹងថាមានប៉ុន្មានភាគរយនោះទេ ប្រាកដណាស់ មិនច្រើនជាង ៥០ភាគរយនោះទេ។ នៅឆ្នាំ ២០១៤ រដ្ឋាភិបាលបានទទួលយកអនុសាសន៍ ចំនួន៩២។ ខ្ញុំ បានចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំមួយ ហើយ ពួកគាត់បាននិយាយថាពួកគាត់បានចុះហត្ថលេខាលើអនុសាសន៍ទាំងអស់ ប៉ុន្តែគ្មាននរណាម្នាក់ដឹងថាអនុសាសន៍ចំនួនប៉ុន្មានដែលរដ្ឋាភិបាលនឹងអនុវត្តនោះទេ។ អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនបានផ្តល់ជំនួយ ប៉ុន្តែរដ្ឋាភិបាលបានឆ្លើយតបថា ពួកគាត់មានធនធាន និងសមត្ថភាពផ្ទាល់របស់ពួកគាត់ ដើម្បីធ្វើកិច្ចការងារ

នេះ។

តើអ្វីដែលផ្តល់ក្តីសង្ឃឹមដល់លោកនៅពេលដែលសម្លឹងមើលទៅអនាគតអំពីសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅកម្ពុជា?

ខ្ញុំគិតថាក្តីសុបិន្តរបស់ខ្ញុំ ប្រហែលដូចជាអ្នកដទៃទៀតដែរគឺថា គ្មាននរណាម្នាក់និយាយអំពីបញ្ហាអ្នក ស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាទៀតនោះទេ គ្មាននរណាម្នាក់សួរពួកគេថា "ហេតុអ្វីបានជាបុរសស្រឡាញ់បុរស?" "ហេតុអ្វីបានជាស្ត្រីស្រឡាញ់ស្ត្រី?" "ហេតុអ្វីបានជាអ្នកជាមនុស្សប្តូរភេទ?" វាដូចជាគ្មាននរណាម្នាក់សួរថា៖ "ហេតុអ្វីបានអ្នកជាប្រុស?" ឬ "ហេតុអ្វីបានជាអ្នកជាស្រី?"។ ពីមុន គ្មាននរណាម្នាក់ និយាយអំពីក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយសារតែការស្អប់ខ្ពើម ការរើសអើង និងចោទប្រកាន់បទឧក្រិដ្ឋលើអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។ តែឥឡូវនេះ មនុស្សចាប់ផ្តើមនិយាយហើយ។ ដូច្នេះ នេះគឺជាក្តីសុបិន្តរបស់ខ្ញុំ គឺដើម្បីផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធបែបនេះ ដើម្បីឲ្យអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ត្រូវបានគេទទួលយក ដូច្នេះ មនុស្សមិនចាំបាច់និយាយអំពីរឿងនេះទៀតទេ ហើយគ្មាននរណាម្នាក់សួរអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាថា ហេតុអ្វីបានជាពួកគេ ជាអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាទៀតនោះដែរ។

សេចក្តីផ្តើម

បរិបទ

រយៈពេលជាងមួយទសវត្សមុន អង្គការសហប្រជាជាតិបានណែនាំដំណើរការថ្មីមួយដើម្បីឲ្យមានការវាយតម្លៃសម្រាប់រយៈពេលមួយកំណត់ជាទៀងទាត់ លើការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្ស របស់រដ្ឋភាគីជាសមាជិកនីមួយៗ។ ដំណើរការនេះត្រូវបានគេស្គាល់ថា ជាការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល (យូភីអ-UPR) ដែលបច្ចុប្បន្នបានបញ្ចប់ការពិនិត្យឡើងវិញពេញលេញជាបន្តបន្ទាប់ចំនួនពីរលើករួចមកហើយ ហើយក៏ បានចាប់ផ្តើមរៀបចំវដ្តនៃរបាយការណ៍យូភីអលើកទីបីរបស់ខ្លួននៅក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧។ ក្នុងអំឡុង ពេលពីរវដ្តដំបូងកន្លងមក រដ្ឋភាគីទាំងអស់បានទទួលយកអនុសាសន៍ចំនួនពីរជុំរួចមកហើយ ពីរដ្ឋភាគី ជាសមាជិករបស់ពួកគេ អំពីរបៀបដែលពួកគេអាចបង្កើនការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងប្រទេសនីមួយៗរបស់ខ្លួន។

ដូចគ្នានេះដែរ ជាងមួយទសវត្សកន្លងមកនេះ ប្រទេសនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍បានធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះនៃកិច្ចប្រជុំកំពូលមួយនៅយ៉ហ្គយ៉ាកាតា ប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី។ នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំកំពូលនោះ អ្នកជំនាញខាងសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិបានយល់ស្របគ្នាលើសំណុំគោលការណ៍ ដែលបង្កើតច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ដែលអាចអនុវត្តន៍បានក្នុងបរិបទនៃនិន្នាកាផ្លូវភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ និងចរិតលក្ខណៈភេទ (SOGIESC)។ គោលការណ៍ទាំងនេះ ត្រូវបានគេស្គាល់ថា ជាគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតាស្តីអំពី ការអនុវត្តច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិទាក់ទងនឹងនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ (**គោលការណ៍ យ៉ហ្គយ៉ាកាតា**)។ គោលការណ៍ទាំងនេះ គឺជាការប៉ុនប៉ងជាលើកដំបូងដើម្បីធ្វើឲ្យមានការគោរពសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចនៅទូទាំងពិភពលោក។ នៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៧ គោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតាបូក១០ (YP+១០) ត្រូវបានអនុម័ត ដោយបំពេញបន្ថែមលើគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតាពីមុន ជាមួយនឹងការអភិវឌ្ឍថ្មីៗនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។

គោលបំណងនិងវិធីសាស្រ្ត

ស្របគ្នាជាមួយនឹងដាក់ចេញនូវគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតាបូក១០ របាយការណ៍នេះ ដែលហៅថាការបង្ហាញឥន្ទធនូ (Revealing the Rainbow) បានធ្វើការវិភាគយ៉ាងទូលំទូលាយលើស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សរបស់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សរ៍កន្លងមកនេះ គិតចាប់តាំងពីវដ្តនៃរបាយការណ៍យូភីអនិងគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតា ត្រូវបានគេណែនាំ។ របាយការណ៍នេះបានចងក្រងជាឯកសារទាំងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់និងការពិតជាក់ស្តែងនៅក្នុងរដ្ឋនីមួយៗទាំង១១ ក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។

របាយការណ៍នេះ មានគោលបំណងជំរុញកិច្ចសន្ទនាដើម្បីលើកកម្ពស់ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សរបស់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានិងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ជាពិសេសរបាយការណ៍នេះ ត្រូវបានគេសង្ឃឹមថានឹងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងរដ្ឋជាសមាជិករបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ឱ្យមានលទ្ធភាពពេញលេញក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការយូភីអនេះ ដែលជាមធ្យោបាយមួយ ដើម្បីសម្រេចបាននូវការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវកិច្ចការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងខាងលើ របាយការណ៍នេះផ្តល់ជូននូវអនុសាសន៍ទូទៅនិងជាក់លាក់សម្រាប់ប្រទេសនីមួយៗ សម្រាប់អង្គការសង្គមស៊ីវិល ព្រមទាំងផ្តល់អនុសាសន៍ដល់រដ្ឋភាគីនានាឱ្យពិចារណា នៅពេលដែលចូលរួមនៅក្នុងវដ្តយូភីអលើកទីបី សម្រាប់ប្រទេសនីមួយៗក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។

រង្វាស់ដើមគ្រានៃរបាយការណ៍នេះ គឺអនុសាសន៍របាយការណ៍យូភីអ ដែលបានទទួលយកដោយរដ្ឋភាគីនីមួយៗ នៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ រួមមាន ប្រទេសប្រ៊ុយណេ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូនេស៊ី សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី ប្រទេសមីយ៉ាន់ម៉ា សាធារណរដ្ឋហ្វីលីពីន សាធារណរដ្ឋសឹង្ហបុរី ព្រះរាជាណាចក្រថៃ សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទីម័រខាងកើត និងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម។[1]

របាយការណ៍នេះ ផ្តោតលើការកំណត់អត្តសញ្ញាណ នៃការអនុវត្តរបស់រដ្ឋនីមួយៗ ដែលស្របតាមឬដែលមិនបំពេញតាមអនុសាសន៍ដែលរដ្ឋទាំងនោះទទួលយកក្នុងវដ្តទីមួយ និងទី២ របស់ខ្លួន និងដែលមានឥទ្ធិពលទៅលើសហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ។

អំពីដំណើរការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល

ដំណើរការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល ត្រូវបានបង្កើតឡើងក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ហើយជាប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យ ដែលមានតែមួយគត់ ដែលអាចឱ្យមានការវាយតម្លៃលើ ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្ស នៅក្នុងប្រទេសចំនួន១៩៣ ជាសមាជិករដ្ឋភាគី របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដោយរដ្ឋភាគីជាសមាជិករបស់ពួកគេ។ រដ្ឋភាគី ត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញរៀងរាល់បួនទៅប្រាំឆ្នាំម្តងដោយផ្អែកលើរបាយការណ៍ចំនួនបី៖

- របាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិដែលរៀបចំឡើងដោយរដ្ឋភាគីដែលស្ថិតក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញ
- ការចងក្រងឯកសាររបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិលទាំងអស់ និង
- ការចងក្រងឯកសាររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សរបស់រដ្ឋភាគី ដែលស្ថិតក្រោមការពិនិត្យ

1 ស្ថានភាពរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅក្នុងប្រទេសនីមួយៗផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវ ដោយផ្តោតលើឯកសារមន្ត្រីអង្គការសហប្រជាជាតិ ឯកសារច្បាប់ជាតិ របាយការណ៍អង្គការសង្គមស៊ីវិល របាយការណ៍ សារព័ត៌មាន និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម។

សម្រាប់ទាំងប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និង ហ្វីលីពីន របាយការណ៍នេះ នឹងពិចារណា បន្ថែមលើអនុសាសន៍ទាំងឡាយ របស់របាយការណ៍យូភីអ ដែលបានទទួលយក នៅក្នុងអំឡុងពេល នៃការពិនិត្យរបាយការណ៍យូភីអលើកទីបីរបស់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ ដោយសារការពិនិត្យរបាយការណ៍យូភីអលើកទីបី នៅក្នុងប្រទេសពីរនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងរួចរាល់ហើយ នៅដើមឆ្នាំនេះ។

ព័ត៌មានលំអិតអំពី ស្ថានភាពរបស់ប្រទេសនីមួយៗ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលសម្រាប់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ ទាំង១១ ក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ពត៌មានសម្រាប់ប្រទេសនីមួយៗ រួមមាន៖

(១) ទិដ្ឋភាពទូទៅនៃវដ្តរបាយការណ៍យូភីអទាំងអស់ ដែលរដ្ឋភាគីនីមួយៗបានឆ្លងកាត់។ ទិដ្ឋភាពទូទៅនេះ សង្ខេបរបាយការណ៍ថ្នាក់ជាតិ ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយរដ្ឋភាគីនីមួយៗ ដែលឋិតនៅក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញ រួមទាំងរបាយការណ៍ដែលបានដាក់ជូនពីអង្គការសង្គមស៊ីវិល អនុសាសន៍ដែលរដ្ឋនីមួយៗ បានទទួលនៅចុងបញ្ចប់នៃការពិនិត្យឡើងវិញនីមួយៗ និង ការអនុវត្តរបស់រដ្ឋនីមួយៗទៅតាមអនុសាសន៍ ដែលបានទទួលយកទាំងនោះ។

(២) ការវិភាគលំអិត អំពីការវិវឌ្ឍនៃស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្ស របស់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានិងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់រដ្ឋនីមួយៗ។ ការវិភាគនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើអនុសាសន៍ដែលបានធ្វើឡើងក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការរៀបចំរបាយការណ៍យូភីអ នឹងត្រូវបានរៀបចំតាមប្រធានបទ ដែលមានខ្លឹមសារស្របតាមសិទ្ធិមនុស្សសំខាន់ៗ។

(៣) អនុសាសន៍សម្រាប់អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងរដ្ឋជាសមាជិករបស់អង្គការសហប្រជាជាតិអំពី

> វដ្តនៃការពិនិត្យឡើងវិញ តាមកាលកំណត់ជាសកលនីមួយៗ ត្រូវបានដឹកនាំដោយរដ្ឋភាគីចំនួនបី ដែលត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជា "troika"។ ដំណើរការត្រួតពិនិត្យនេះ ចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងការធ្វើបទបង្ហាញអំពីរបាយការណ៍ ថ្នាក់ជាតិដោយរដ្ឋភាគីដែលស្ថិតនៅក្រោមការពិនិត្យ បន្ទាប់មកគឺការសន្ទនាគ្នាទៅវិញទៅមករវាងរដ្ឋដែលស្ថិត នៅក្រោមការពិនិត្យនោះ ជាមួយនឹង តំណាងនៃរដ្ឋភាគីណាមួយ ដែលមានបំណងសន្ទនា។ នៅពេលណាមួយក៏បាន រដ្ឋភាគីដែលស្ថិតក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញ អាចឆ្លើយតបនឹងសំណួរ និងអនុសាសន៍ពីរដ្ឋផ្សេងទៀត។
>
> លទ្ធផលនៃការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ តាមកាលកំណត់ជាសកលនឹងត្រូវបានរៀបចំនិងបោះពុម្ពផ្សាយដោយអង្គការសហប្រជាជាតិនូវរបាយការណ៍ដែលសង្ខេបពីកិច្ចសន្ទនាអន្តរកម្ម ការឆ្លើយតបពីរដ្ឋ ដែលស្ថិតក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញ ហើយអនុសាសន៍ ដែលបានធ្វើឡើងចំពោះរដ្ឋភាគី ដែលស្ថិតក្រោមការពិនិត្យឡើងវិញនោះ។
>
> **ប្រភព និងព័ត៌មានបន្ថែម:** ការិយាល័យអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស "ការពិតជាមូលដ្ឋានអំពីយូភីអ" គេហទំព័រ មាននៅ http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/UPR/Pages/ BasicFacts.aspx (ចូលមើលចុងក្រោយ នៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

មធ្យោបាយចូលរួមជាមួយរដ្ឋនៅក្នុងវដ្តរបាយការណ៍យូភីអនាពេលខាងមុខ។ អនុសាសន៍ទាំងនេះ ត្រូវបានផ្តល់ជូន ដោយផ្អែកលើស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងរដ្ឋភាគីនីមួយៗ ហើយលើការបង្ហាញពីការទទួលយករបស់រដ្ឋនូវដំណើរការរៀបចំរបាយការណ៍យូភីអរហូតមកដល់ពេលនេះ។

អ្វីដែលសំខាន់នោះ គឺរបាយការណ៍នេះ មិនត្រឹមតែផ្តល់ឲ្យនូវព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពរបស់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែវាក៏មានការលើកឡើងជាពិសេសពីស្ថានភាពរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាផងដែរ ដែលត្រូវបានសម្គាល់ នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ ជាអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស។

ដោយមានការផ្តោតលើក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស សំណុំឯកសារប្រចាំប្រទេសនីមួយៗមានអត្ថបទសម្ភាសន៍រវាងអង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ (Destination Justice) ជាមួយនឹងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលកំពុងធ្វើការនៅក្នុងរដ្ឋដែលស្ថិតក្រោមការវិភាគនេះ។ បទសម្ភាសន៍នីមួយៗ ផ្តល់នូវការយល់ដឹងដ៏មានតម្លៃអំពីការពិតនៃការងារ របស់អ្នកការពារសិទ្ធិ មនុស្ស (HRDs) ឥទ្ធិពលនៃសម្លេងរបស់ពួកគេនៅក្នុងសង្គមនិងឥទ្ធិពលនៃដំណើរការនៃវដ្តរបាយការណ៍យូភីអនៅក្នុងរដ្ឋនីមួយៗរបស់ពួកគេ។

អ្នកដែលត្រូវបានសម្ភាសន៍ទាំងអស់ ត្រូវបានគេសួរសំណួរស្រដៀងគ្នា ហើយសំណួរមានលក្ខណៈបើកចំហ ដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនពួកគេជាមុននិងកែសម្រួលស្របទៅតាមស្ថានភាពផ្ទាល់ខ្លួនហើយនិងរដ្ឋរបស់ពួកគេ។ អ្នកដែលត្រូវបានសម្ភាសន៍បានយល់ស្របព្រមព្រៀងជាមួយនឹងបទសម្ភាសន៍និងការបោះពុម្ពផ្សាយការសម្ភាសន៍របស់ពួកគេនៅក្នុងផ្នែកពាក់ព័ន្ធនៃរបាយការណ៍នេះ។ ពួកគេក៏ត្រូវបានផ្តល់ឲ្យនូវឱកាសកែប្រែអត្ថបទសំភាសន៍របស់ពួកគេសម្រាប់គោលបំណងធានានូវភាពត្រឹមត្រូវ ឬសុវត្ថភាព និងឱកាសមិនបង្ហាញពីព័ត៌មានលម្អិត។

វាក្យស័ព្ទ

អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ពឹងផ្អែកទៅលើនិយមន័យនៃពាក្យអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដែលបានផ្តល់ឲ្យដោយអង្គការសហប្រជាជាតិក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ក្រុមនីតិបុគ្គល និងស្ថាប័នសង្គមដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពមូលដ្ឋានដែលទទួលស្គាល់ជាសកល (DHRDS)[2] និងដែលទទួលស្គាល់ដោយសហភាពអឺរ៉ុប នៅក្នុងគោលការណ៍

2 មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គល ក្រុម និង សង្គមដើម្បីលើកកម្ពស់និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដែលទទួលស្គាល់ជាសកល, នៅថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨ A / RES / ៥៣/១៤៤, មាននៅhttp://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RightAndResponsibility.aspx (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧) ។ សូមមើលបន្ថែមទៀតការិយាល័យសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិនៃស្នងការជាន់ខ្ពស់ "សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស" ដែលមាននៅ

ណែនាំរបស់សហភាពអឺរ៉ុបស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស[3]។ ដូច្នេះហើយទស្សនៈនៃពាក្យ ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដែលប្រើក្នុងរបាយការណ៍នេះ បានបញ្ចូលនូវគំនិតមួយចំនួនទៀតដូចខាងក្រោម៖

- ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សគឺជានីតិបុគ្គល ក្រុម ឬសមាគមដែលធ្វើការងារដោយស្ម័គ្រចិត្ត ដោយទទួលបានប្រាក់កម្រៃដើម្បីលើកកម្ពស់និង ការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដែលត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ជាសកលដោយការប្រើប្រាស់មធ្យោបាយសន្តិភាព។
- ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស អាចត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណតាមរយៈសកម្មភាពដែលពួកគេធ្វើ បរិយាកាសការងារដែលពួកគេប្រតិបត្តិ និងគោលការណ៍ដែលពួកគេប្រកាន់ខ្ជាប់។
- ក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សគាំទ្រសិទ្ធិ និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានច្រើនប្រភេទ ដូចជា សិទ្ធិមានជីវិត និងសិទ្ធិទទួលបានស្តង់ដាជីវភាពសមរម្យ។ ពួកគេធ្វើការនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ ឬថ្នាក់អន្តរជាតិ ហើយសកម្មភាពរបស់ពួកគេអាចខុសៗគ្នា។ អ្នកខ្លះស៊ើបអង្កេត និងរាយការណ៍អំពីការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សដើម្បីទប់ស្កាត់ការរំលោភបំពានផ្សេងៗទៀត។ អ្នកខ្លះទៀត ធ្វើការផ្តោតលើការគាំទ្រ និងលើកទឹកចិត្តដល់រដ្ឋទាំងឡាយឱ្យបំពេញកាតព្វកិច្ចចំពោះសិទ្ធិមនុស្ស។ អ្នកផ្សេងទៀត ផ្តល់ការគាំទ្រ និងការកសាងសមត្ថភាពដល់សហគមន៍ ឬផ្តល់ព័ត៌មាន ដើម្បីបង្កើនការចូលរួមរបស់សាធារណជនក្នុងដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន។

ជារួម របាយការណ៍នេះ ចាត់ទុកក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ថាជាអ្នកដែលខិតខំធ្វើការឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរជាវិជ្ជមានទាក់ទងនឹងការការពារ ឬការលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស។ សិស្ស និស្សិត សកម្មជនសង្គមស៊ីវិល មេដឹកនាំសាសនា អ្នកសារព័ត៌មាន មេធាវី វេជ្ជបណ្ឌិត និងអ្នកជំនាញផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ និងសហជីព ជារឿយៗ ត្រូវបានកំណត់ថា ជាអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បញ្ជីឈ្មោះនេះ មិនទាន់មានលក្ខណៈទូលំទូលាយនោះទេ។

អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា៖ ជាអក្សរកាត់ដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណសហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដែលសំដៅដល់លក្ខណៈផ្សេងៗពីគ្នានៅទូទាំងបណ្តាប្រទេសនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ និងរវាងអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងបុគ្គលនីមួយៗ។ របាយការណ៍នេះ ប្រើពាក្យ/វាក្យស័ព្ទជាភាសាអង់គ្លេស "LGBTIQ" ដើម្បីសំដៅដល់អត្តសញ្ញាណផ្សេងៗនៃសហគមន៍ក្រុមអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នាក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ លើកលែងតែនៅពេលប្រភពដែលបានលើកឡើងប្រើពាក្យកាត់ផ្សេងទៀត។

---

http://www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefender / Pages / Declaration.aspx (បានចូលមើលចុងក្រោយកាលពីថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[3] សហភាពអឺរ៉ុប, ការធានានូវការការពារ - សេចក្តីណែនាំសហភាពអឺរ៉ុបស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស, ថ្ងៃទី១៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៤, ១០០៥៦/១/០៤, អាចរកបាននៅ https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_guidelines_hrd_en.pdf (ចូលមើចុងក្រោយនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

និន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ ចរិតលក្ខណៈភេទ៖ 'SOGIE' ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ជាទូទៅ ដើម្បីបង្ហាញពីនិន្នាកាផ្លូវភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ និងការបង្ហាញយេនឌ័រ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយមានការយល់ដឹងមិនទាន់សម័យពីអត្តសញ្ញាណចម្រុះនៅក្នុងសហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ របាយការណ៍នេះ ក៏បានប្រើប្រាស់អក្សរកាត់ SOGIESC ដែរ ព្រោះវារួមបញ្ចូលផងដែរនូវសញ្ញាណនៃចរិតលក្ខណៈភេទ(SC)។

របកគំហើញសំខាន់ៗ

គេបាននិយាយថា ដំណើរការរបាយការណ៍យូភីអ គឺជា "ឱកាសមួយដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមកសម្រាប់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនៃនិន្នាកាផ្លូវភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ និងចរិតលក្ខណៈភេទ និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដើម្បីលើកលើកឡើងពីការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្សលើក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ហើយដំណើរការនេះ ផ្តល់ឱកាសឲ្យមានការចូលរួមយ៉ាងសកម្មជាមួយរដ្ឋាភិបាល"។[4] ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ថ្វីបើមានភ័ស្តុតាងបង្ហាញពីការរីកចម្រើននៃការលើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក៏ដោយ របាយការណ៍នេះ ក៏បានកំណត់នូវចន្លោះប្រហោងសំខាន់ៗ សម្រាប់ធ្វើការកែលម្អនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ទាក់ទងនឹងការការពារក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេផងដែរ។

ដូចដែលបានចង្អុលបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ ការរីកចម្រើនក្នុងតំបន់ទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះមានភាពមិនស៊ីសង្វាក់គ្នាគួរឱ្យកត់សម្គាល់មួយចំនួន។ រដ្ឋខ្លះនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍នេះ ពិតជាបានធ្វើតាមអនុសាសន៍របស់របាយការណ៍យូភីអ។ របាយការណ៍នេះ បានរៀបរាប់អំពីករណីជាច្រើនដែលរដ្ឋមួយចំនួនបានចាត់វិធានការយ៉ាងសំខាន់ឆ្ពោះទៅរកកំណែទម្រង់ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់របស់ពួកគេ ដើម្បីរួមបញ្ចូលការការពារដល់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សនិងការអនុវត្តគោលនយោបាយក្នុងការលុបបំបាត់ការរើសអើង។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ របាយការណ៍នេះ ក៏បានរៀបរាប់លំអិតអំពីស្ថានភាពជាច្រើនដែលរដ្ឋនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ បានរឹតត្បិតសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ។ ច្បាប់តឹងរឹង និងទោសព្រហ្មទណ្ឌមួយចំនួន ត្រូវបានគេដាក់ឲ្យអនុវត្តទៅលើទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទដូចគ្នាដែលមានការព្រមព្រៀងរវាងគ្នានិងគ្នា។ ការរើសអើង និងការរំលោភបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ នៅតែបន្តកើតឡើង។ ស្ថាប័ន និងមន្ត្រីមួយចំនួន មិនគាំទ្រដល់សិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។ រដ្ឋជាច្រើន បានរឹតបន្តឹងសិទ្ធិសេរី

[4] "និន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ និងចរិតលក្ខណៈភេទ នៅការពិនិត្យជាសកល, ARC អន្តរជាតិ, IBAHRI & ILGA, ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៦, ទំព័រទី១០០, អាចរកបាននៅ http://ilga.org/downloads/SOGIESC_at_UPR_report.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

ភាពជាមូលដ្ឋានរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា រួមមានសេរីភាពនៃការប្រមូលផ្តុំ ការបញ្ចេញមតិ និងការបង្កើតសមាគម។ ដូច្នេះ នៅថ្នាក់តំបន់ ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ នៅតែស្ថិតក្នុងហានិភ័យជាទូទៅ ហើយសិទ្ធិរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍នៅពេលអនាគតក៏ ស្ថិតនៅក្នុងហានិភ័យដែរ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មូលហេតុនៃសុទិដ្ឋិនិយម គឺនៅតែមាន។ គួរកត់សំគាល់ដែរថា របាយការណ៍នេះ បានបង្ហាញឲ្យឃើញថាក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា នៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍កាន់តែមានភាពលេចធ្លោកាន់ខ្លាំងឡើង ជាពិសេស ទាក់ទងនឹងការចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍នេះ និងភាពសកម្មកាន់តែខ្លាំងឡើងរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានេះ។ លើសពីនេះទៀត ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងរូបភាពទី១ ក្នុងប្រទេសទាំងអស់ លើកលែងតែពីរប្រទេស ចំនួននៃការដាក់ជូនរបាយការណ៍របស់អង្គការសង្គមស៊ីវិល បានកើនឡើងជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងវដ្តរបាយការណ៍យូភីអសម្រាប់រដ្ឋនីមួយៗនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ នេះជានិន្នាការនៃការកើនឡើង និងការមើលឃើញកាន់តែច្រើនឡើងនៅទូទាំងតំបន់នូវការចូលរួមពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងការចូលរួមដោយក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ។

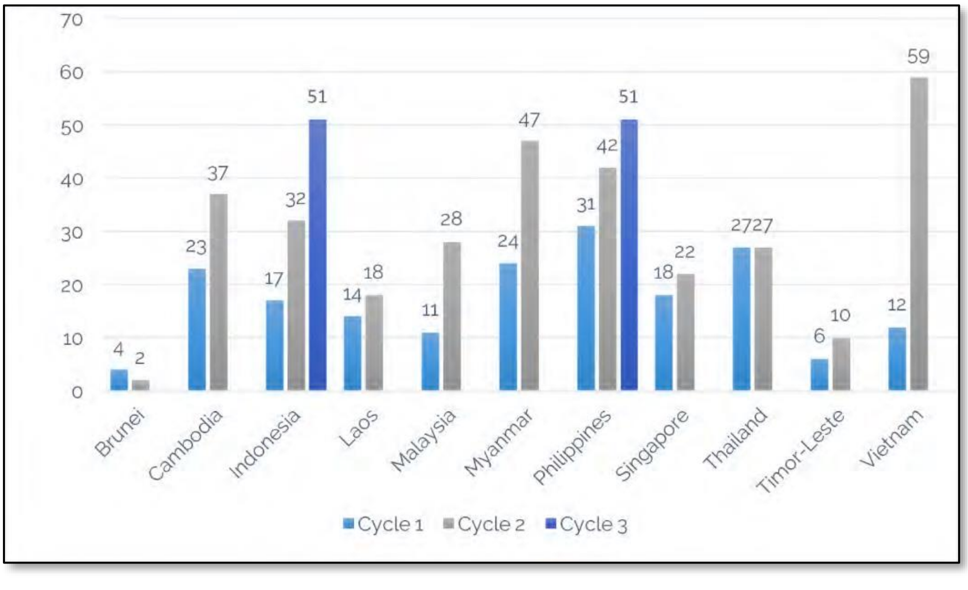

រូបភាព ១: ការដាក់ជូនរបាយការណ៍យូភីអរបស់ភាគីពាក់ព័ន្ធនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ក្នុងវដ្តនីមួយៗ

រដ្ឋនានា បានបន្តចូលរួមក្នុងដំណើរការយូភីអ ក្នុងលក្ខណៈមួយដែលហាក់ដូចជាមានភាពប្រាកដប្រជា។ នេះបង្ហាញពីភាពជោគជ័យនៃដំណើរការយូភីអ ដែលមាននិរន្តភាពសម្រាប់ការតស៊ូមតិ និងកំណែទម្រង់សិទ្ធិមនុស្ស យ៉ាងហោចណាស់នៅក្នុងដំណាក់កាលនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះដែរ។ ដូច្នោះហើយ អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ នឹងជម្រុញអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នានិងក្រុមអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងរដ្ឋសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិដែលនឹងផ្តល់អនុសាសន៍ ឱ្យបង្កើតសន្ទះ

សម្រាប់ដំណើរការយុត្តិធម៌នេះ ជាវេទិកាសម្រាប់ការតស៊ូមតិ និងចូលរួមជាមួយដំណើរការនេះប្រកបដោយការច្នៃប្រឌិតថ្មីៗ និងរឹងមាំជាងពេលណាៗទាំងអស់ នៅក្នុងវដ្តទីបីនៃរបាយការណ៍យុត្តិធម៌ និងលើកក្រោយៗទៀត។

សារតានៃក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

របាយការណ៍នេះ ធ្វើការវិភាគលើស្ថានភាពរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍តាមរយៈមូលដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សជាក់លាក់។ សិទ្ធិទាំងនេះ មានលក្ខណៈខុសៗគ្នាចំពោះរដ្ឋភាគីនីមួយៗ អាស្រ័យលើលក្ខណៈពិសេសនៃស្ថានភាពរបស់រដ្ឋនោះ។ សារតានៃក្របខ័ណ្ឌច្បាប់នេះ បង្ហាញពីការវិភាគលើស្ថានភាពរបស់រដ្ឋភាគីនីមួយៗ ដោយមានការពន្យល់អំពីរបៀបដែលសិទ្ធិទាំងនេះ ត្រូវបានបកស្រាយជាទូទៅនៅក្រោមច្បាប់អន្តរជាតិដោយយោងទៅលើឧបករណ៍ច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ ដែលចូលរួមការពារសិទ្ធិទាំងនេះ។

ឧបករណ៍សំខាន់ៗមួយចំនួនក្នុងចំណោមឧបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សពាក់ព័ន្ធនានា រួមមាន សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស (UDHR)[1] កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ (ICCPR)[2] និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ (ICESCR)[3]។ ទាំងនេះ គឺជាឧបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សសម័យទំនើបជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ ដែលជាទូទៅ ត្រូវបានគេស្គាល់ថាជា "ធម្មនុញ្ញសិទ្ធិមនុស្ស" ដែលបានចងជាកាតព្វកិច្ចលើរដ្ឋភាគីដែលជាសមាជិករបស់ពួកគេ ហើយនិងមានចែងអំពីសិទ្ធិជាច្រើនទៀតដែលបច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាច្បាប់អន្តរជាតិជាប្រពៃណី។

សិទ្ធិពាក់ព័ន្ធនានា ក៏ត្រូវបានគេរកឃើញផងដែរនៅក្នុងអនុសញ្ញាពីរទៀត ដែលបានចងជាកាតព្វកិច្ចលើរដ្ឋភាគីដែរ គឺអនុសញ្ញាប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម និងទម្រង់ផ្សេងៗទៀតនៃការប្រព្រឹត្តឃោរឃៅអមនុស្សធម៌ ឬការមើលងាយមើលថោក ឬការដាក់ទណ្ឌកម្ម (CAT) និងអនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី (CEDAW)។[4]

បន្ថែមពីលើឧបករណ៍ទាំងនេះ សេចក្តីណែនាំមួយទៀត ត្រូវបានគេផ្តល់ជូនផងដែរ តាមរយៈឧបករណ៍ថ្មីៗមួយចំនួន ដែលមិនចងកាតព្វកិច្ចដល់រដ្ឋភាគី ប៉ុន្តែមានលក្ខណៈជាឧបករណ៍ដែលផ្តល់នូវការណែនាំ។ ទាំងនេះ រួមមាន គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតាស្តីអំពីការអនុវត្តច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ

[1] មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស, ថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៤៨, ២១៧ A (III), អាចរកបានទៅ http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[2] មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ, កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ, ថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នា១៩៦៦, អង្គការសហប្រជាជាតិ, ស៊េរីសន្ធិសញ្ញា. វ៉ុល ៩៩៩, ទំព័រទី១៧១, អាចរកបាននៅ http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/ccpr.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[3] មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ,កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌, ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៦៦, អង្គការសហប្រជាជាតិ, ស៊េរីសន្ធិសញ្ញា. វ៉ុល ៩៩៣, ទំព័រទី៣, អាចរកបាននៅ http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cescr.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[4] មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ, អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងនារី, ថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៩, អង្គការសហប្រជាជាតិ, ស៊េរីសន្ធិសញ្ញា. វ៉ុល ១២៤៩, ទំព័រទី១៣, អាចរកបាននៅ http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

ទាក់ទងនឹងនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ (គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា)[5] សេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ានដែលអនុវត្តចំពោះបណ្តាប្រទេសជាសមាជិកអាស៊ាន[6] និងសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិ និងការទទួលខុសត្រូវរបស់នីតិបុគ្គល ក្រុម និងស្ថាប័នសង្គម ក្នុងការលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដែលមានការទទួលស្គាល់ជាសកល (DHRD)។[7]

ជាទូទៅ នៅតាមបណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ការផ្តល់សច្ចាប័នលើឧបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដូចដែលបានគូសបញ្ជាក់នៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ ១** មានអត្រាទាប។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វិធីសាស្ត្រក្នុងតំបន់ដែលមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ ពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិរបស់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា អាចត្រូវបានគេមើលឃើញនៅក្នុងកំណត់ត្រាបោះឆ្នោតនៅក្នុងតំបន់ ដែលមានលក្ខណៈខុសៗគ្នាទាក់ទងនឹងការបង្កើតអ្នកជំនាញឯករាជ្យរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីការពារប្រឆាំងនឹងអំពើហិង្សា និងការរើសអើងដោយផ្អែកលើនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ដែលមាននៅក្នុង**ឧបសម្ព័ន្ធ ២**។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ កត្តានេះបានបង្ហាញដល់អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងរដ្ឋភាគីនានាដែលនឹងផ្តល់អនុសាសន៍ នូវឱកាសដ៏សំខាន់ក្នុងអំឡុងពេលនៃវដ្តយូភីអរ នាពេលខាងមុខ ដើម្បីជម្រុញឱ្យរដ្ឋភាគីនីមួយៗ នៅតំបន់អាស៊ី អាគ្នេយ៍ទទួលយកជំហានសំខាន់ៗ ក្នុងការពង្រឹងការការពារសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងការផ្តល់សច្ចាប័នលើឧបករណ៍ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធ និងបង្ហាញការគាំទ្ររបស់ពួកគេដល់ការិយាល័យរបស់អ្នកជំនាញឯករាជ្យដែលទើបបង្កើតថ្មីផងដែរ ។

សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដែលមានដូចខាងក្រោមនេះ ត្រូវបានគេលើកយកមកពិភាក្សានៅក្នុងស្ថានភាពប្រចាំប្រទេស នៅក្នុងរបាយការណ៍ ហើយនិងធ្វើការវិភាគសង្ខេប និងធ្វើការពន្យល់ជាបន្ទាន់ដូចខាងក្រោម៖

- សិទ្ធិទទួលបានសមភាពនិងសេរីភាពពីការរើសអើង
- សិទ្ធិទទួលបានសេរីភាពនិងសន្តិសុខបុគ្គល
- ការហាមឃាត់ការធ្វើទារុណកម្ម
- សិទ្ធិមានជីវិត
- សិទ្ធិឯកជនភាព

---

[5] គណៈកម្មការអ្នកច្បាប់អន្តរជាតិ (ICJ) គោលការណ៍យ៉កយ៉ាកាតា - គោលការណ៍ស្តីពីការអនុវត្តអន្តរជាតិច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សទាក់ទងនឹងនិន្នាការភេទនិងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ, ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៧, អាចរកបាននៅ
http://www.yogyakartaprinciples.org/wp/wp-content/uploads/2016/08/principles_en.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[6] សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន), សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន និងសេចក្តីថ្លែងការណ៍រាជធានីភ្នំពេញស្តីពីការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន, ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៣, អាចរកបាននៅ
http://www.asean.org/storage/images/ASEAN_RTK_2014/6_AHRD_Booklet.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[7] មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិនិងការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលក្រុមនិងសង្គមដើម្បីលើកកម្ពស់និងការពារសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដែលទទួលស្គាល់ជាទូទៅ, ថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៨, A / RES / ៥៣/១៤៤, មាននៅ
http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RightAndResponsibility.aspx (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

- សិទ្ធិធ្វើការងារ
- សេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិនិងយោបល់
- សេរីភាពនៃការជួបប្រជុំគ្នាដោយសន្តិវិធីនិងបង្កើតសមាគម
- សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ និង
- សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍

សិទ្ធិទទួលបានសមភាពនិងសេរីភាពពីការរើសអើង

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១ និង ២
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិស៊ីវិល និង សិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ២ (១) និង ២៦
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌៖ មាត្រា ២(២)
អនុសញ្ញាស្ដីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី៖ មាត្រា ១
គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ២
សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ គោលការណ៍ ១ និង ២

មាត្រា ១ នៃសេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សបញ្ជាក់ថា មនុស្សគ្រប់រូប «កើតមកមានសិទ្ធិសេរីភាព និងភាពស្មើគ្នា» ខណៈមាត្រា ២ ចែងអំពីប្រភពស្នូលនៃការការពារសិទ្ធិស្មើភាព និងមិនរើសអើង។

គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានធ្វើការបកស្រាយ និងតាមដានការអនុវត្តកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានពិចារណាទៅលើករណី ដែលបុគ្គលម្នាក់ៗ បានពឹងផ្អែកដោយជោគជ័យលើសិទ្ធិទទួលបានសមភាព និងមិនរើសអើង ដើម្បីប្រឈមទៅនឹងភាពស្របច្បាប់នៃការរើសអើង ដែលត្រូវបានប្រកាន់យកដោយរដ្ឋភាគីមួយ។ ជាលទ្ធផលនៃករណីទាំងនេះ កតិកាសញ្ញាស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានចាត់ទុក "និន្នាការភេទ" ជាមូលដ្ឋានដែលត្រូវទទួលស្គាល់ នៃការរើសអើងដែលត្រូវបានហាមឃាត់។[8] លើសពីនេះទៀត កតិកាសញ្ញាស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ក៏បានសម្ដែងការព្រួយបារម្ភផងដែរអំពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌនៃសកម្មភាពផ្លូវភេទដែល

[8] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, Toonen v. Australia, Communication No. ៤៨៨/១៩៩២, ថ្ងៃទី៣១ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៩៤, U.N. Doc.CCPR/C/៥0/D/៤៨៨/១៩៩២, កថាខណ្ឌ ៨.៧, អាចរកបាននៅ http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/vws488.htm (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៧)។ សូមចូលមើលផងដែរនៅ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, Mr Edward Young v. Australia, Communication No. ៩៤១/២០០០, ថ្ងៃទី៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៣, U.N. Doc. CCPR/C/៧៨/D/៩៤១/២០០០, អាចរកបាននៅ http://www.equalrightstrust.org/content/ert-case-summary-mr-edward-young-v-australia-communication-no-9412000 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, X v. Colombia, Communication No. ១៣៦១/២០០៥, ថ្ងៃទី៣០ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៧, U.N. Doc. A/៦២/៤០, វ៉ុល II, នៅ ២៩៣, អាចរកបាននៅ http://www.worldcourts.com/hrc/eng/decisions/2007.03.30_X_v_Colombia.htm (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

មានការព្រមព្រៀងរវាងមនុស្សពេញវ័យដែលមានភេទដូចគ្នា[9] និងបានអំពាវនាវឱ្យទម្លាក់ចោលនៃបទចោទជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៃសកម្មភាពទាំងនេះ។[10]
ដូចគ្នានេះដែរ គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌ ដែលបកស្រាយ និងឃ្លាំមើលការអនុវត្តកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ បានចាត់ទុក មាត្រា ២ (២) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ជាការហាមប្រាមការរើសអើងលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការភេទ ហើយ "រដ្ឋភាគី គួរធានាឱ្យបានថា និន្នាការភេទរបស់បុគ្គល មិនមែនជាឧបសគ្គណាមួយដល់ការទទួលស្គាល់នូវកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិ ដូចជា សិទ្ធិក្នុងការទទួលបានសោធននិវត្តរបស់អ្នករស់រានមានជីវិតនោះទេ។"[11]

អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី ចាត់ទុកថា និន្នាការភេទ ជាផ្នែកមួយនៃពាក្យ "ភេទ"[12] ដែលប្រកាសថា៖

> ភាពប្រសព្វគ្នា (intersectionality) គឺជាទស្សនៈមូលដ្ឋានមួយសម្រាប់ការយល់ដឹងអំពីវិសាលភាពនៃកាតព្វកិច្ចទូទៅរបស់រដ្ឋភាគីដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ២។ ការរើសអើងលើស្ត្រីដោយយកបញ្ហាភេទ និងយេនឌ័រជាមូលដ្ឋាន គឺមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយកត្តាដទៃទៀត ដែលជះឥទ្ធិពលដល់ស្ត្រី ដូចជា និន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ។[13]

សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ហាមឃាត់ការរើសអើង។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សេចក្តីប្រកាសស្តីពី សិទ្ធិមនុស្សអាស៊ានប្រើប្រាស់ពាក្យ "យេនឌ័រ" មិនមែន "ភេទ" ទេ។ ថ្វីបើ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដើម្បីបញ្ចូល "និន្នាការភេទ" ទៅ

---

[9] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់របស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស៖ Barbados, ថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០០៧, U.N. Doc. CCPR/C/BRB/CO/៣, កថាខណ្ឌទី១៣, អាចរកបាននៅ http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsncLNPiYsTOQN5Sbrs%2f8hyEn2VHMcAZQ%2fCyDY96cYPxM8cQ8bbavViNnuV6YU3gyHlmioCM17RLf4esahJ5a1%2bxQTspR9eqkzThSr5nh9fhp (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[10] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់របស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស៖ សហរដ្ឋអាមេរិច, ថ្ងៃទី១៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៦, U.N. Doc. CCPR/C/USA/CO/៣/Rev.១, កថាខណ្ឌទី៩, អាចរកបាននៅ https://www.state.gov/documents/organization/133837.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[11] គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌, យោបល់ទូទៅលេខ២០, ការមិនរើសអើងនៅក្នុងសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌, ថ្ងៃទី២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៩, វ៉ុល. U.N. Doc. E/C.១២/GC/២០, កថាខណ្ឌទី៣២, អាចរកបាននៅ http://undocs.org/E/C.12/GC/20 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[12] គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី, អនុសាសន៍ លេខ២៨ ស្តីពីកាតព្វកិច្ចស្នូលរបស់រដ្ឋជាភាគីក្នុងមាត្រាទី២ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់ទាំងអស់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងនារី
, ថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០, U.N. Doc. CEDAW/C/២០១០/៤៧/GC.២, កថាខណ្ឌទី១៨, អាចរកបាននៅ http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/docs/CEDAW-C-2010-47-GC2.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[13] គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី, អនុសាសន៍ លេខ២៨ ស្តីពីកាតព្វកិច្ចស្នូលរបស់រដ្ឋជាភាគីក្នុងមាត្រាទី២ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់ទាំងអស់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងនារី
, ថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ២០១០, U.N. Doc. CEDAW/C/២០១០/៤៧/GC.២, កថាខណ្ឌទី១៨

ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍សិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន មិនទទួលបានជោគជ័យក៏ដោយ ក៏ពាក្យ "យេនឌ័រ" អាចត្រូវបានគេធ្វើការបកស្រាយយ៉ាងទូលំទូលាយដើម្បីដាក់បញ្ចូលទាំងអ្នកប្តូរយេនឌ័រ និងក្រុមដទៃទៀតផងដែរនៅក្នុងក្របខណ្ឌទស្សនទានរបស់ក្រុមអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាដែរ។[14]

គោលការណ៍ ២ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា ហាមឃាត់ការរើសអើងដោយផ្អែកលើនិន្នាកាផ្លូវភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ។ គោលការណ៍នេះ ផ្តល់ការរៀបរាប់លម្អិតអំពីការរើសអើងបែបនេះ ដូចខាងក្រោម៖

> ការរើសអើងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការភេទឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ រួមមាន ការបែងចែក ការផាត់ចេញ ការរិតត្បិត ឬចំណង់ចំណូលចិត្តដែលផ្អែកលើនិន្នាការភេទឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ដែលមានគោលបំណង ឬមានឥទ្ធិពលលើការចង់លុបបំបាត់ ឬធ្វើឲ្យចុះខ្សោយនូវភាពស្មើភាពគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ឬការការពារប្រកបដោយភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ឬការទទួលស្គាល់ ការទទួលបាននូវភាពរីករាយ ឬការអនុវត្តនានាដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃភាពស្មើគ្នានៃសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន។ ការរើសអើងដោយផ្អែកលើនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ជាទូទៅអាចជាការរើសអើងដោយសំអាងលើហេតុផលផ្សេងៗទៀត ដូចជា យេនឌ័រ ពូជសាសន៍ អាយុ សាសនា ជំនឿ ពិការភាព សុខភាព និងស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច។

សិទ្ធិទទួលបានសេរីភាពនិងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៣
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ៩
កតិកាសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី៖ មាត្រា ១១(ច)
គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ទី៥
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ១២
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១២(២)

មាត្រា ៣ នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ធានាថា មនុស្សគ្រប់រូបមានសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានចំពោះ "សេរីភាព និងសន្តិសុខ" ជាសិទ្ធិមួយដែលមានចែងនៅក្នុងឧបករណ៍អន្តរជាតិដទៃទៀតជាច្រើនផងដែរ។ កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បញ្ជាក់ថា កិច្ចការពារនេះ ក៏បានពង្រីកទៅគ្រប

[14]"សេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ ការវិភាគផ្នែកច្បាប់", សមាគមមេធាវីអាមេរិក (ABA) នៃច្បាប់ផ្តួចផ្តើម, ២០១៤, ទំព័រទី១១, អាចរកបាននៅ http://www.americanbar.org/content/dam/aba/directories/roli/asean/asean-human-rights-declaration-legal-analysis-2014.authcheckdam.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

ដណ្ដប់អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា និងបានអះអាងទៀតថា៖

> សិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន ចងកាតព្វកិច្ចរដ្ឋភាគីនានាផងដែរ ឲ្យចាត់វិធានការសមស្រប [...] ដើម្បីការពារបុគ្គលពីការគំរាមកំហែងដល់ជីវិតឬកាយសម្បទាពីស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលឬឯកជន [...]។ **រដ្ឋភាគី ត្រូវតែឆ្លើយតបឱ្យបានសមស្របទៅនឹងលំនាំនៃអំពើហិង្សាលើជនរងគ្រោះគ្រប់ប្រភេទ ដូចជា [...] អំពើហិង្សាលើបុគ្គលដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការភេទឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ។**[15]

កតិកាសញ្ញាស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ចែងផងដែរថា "ការឃាត់ខ្លួន ឬឃុំឃាំងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ ការរើសអើង [...] ក៏មានចែងនៅក្នុងគោលការណ៍ប្រឆាំងនឹងការបំពានផងដែរ។"[16]

មាត្រា ១២ នៃសេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន[17] ប្រើពាក្យ "សិទ្ធិសេរីភាពនិងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន"[18] ជំនួសឲ្យ "សិទ្ធិសេរីភាពនិងសន្តិសុខបុគ្គល"។[19] ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ភាពខុសគ្នានេះអាចមានផលប៉ះពាល់តិចតួចបំផុត ដោយសារតែ ប្រព័ន្ធសិទ្ធិមនុស្សអន្តរអាមេរិក (Inter-American Human Rights system) ក៏ប្រើពាក្យ "សេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន" ដែរ បានធ្វើការបកស្រាយខ្លឹមសារនេះឱ្យស្របគ្នាជាមួយនឹង សេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សនិងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងនយោបាយ ហើយបានផ្អែកទៅលើអនុសញ្ញាអាមេរិកស្ដីពីការហាមឃាត់ការធ្វើទារុណកម្មនិងការប្រព្រឹត្តអមនុស្សធម៌ ដើម្បីកំណត់សិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខបុគ្គល។[20]

---

[15] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិទូទៅ៣៥, មាត្រា៩ (សេរីភាពនិងសន្តិសុខរបស់មនុស្ស), ថ្ងៃទី១៦ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៤, U.N. Doc. CCPR/C/GC/៣៥, កថាខណ្ឌទី៩, អាចរកបាននៅ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f35&Lang=en (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧) (បន្ថែមការសង្កត់ធ្ងន់)។ សូមចូលមើលផងដែរនៅ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់៖ អែលសាវ៉ាឌ័រ, ថ្ងៃទី២២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៣, U.N. Doc. CCPR/CO/៧៨/SLV, កថាខណ្ឌទី១៦, អាចរកបាននៅ https://www.reproductiverights.org/sites/default/files/documents/XSL_CO.ElSalvador2003.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[16] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, O'Neill and Quinn v. Ireland, Views, Communication No. ១៣១៤/២០០៤, U.N. Doc. CCPR/C/៨៧/D/១៣១៤/២០០៤, កថាខណ្ឌទី ៨.៥ (គ្មានការរំលោភបំពាន), អាចរកបាននៅ http://hrlibrary.umn.edu/undocs/1314-2004.html (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)។ សូមចូលមើលផងដែរនៅ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, ការពិចារណាលើរបាយការណ៍ការដាក់ស្នើដោយភាគីនានាតាមមាត្រាទី ៤០ នៃកតិកាសញ្ញា, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់, ហុងឌូរ៉ាស, ថ្ងៃទី១៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៦, U.N. Doc. CCPR/C/HND/CO/១, កថាខណ្ឌទី១៣ (ការឃុំឃាំងនៅលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការផ្លូវភេទ, អាចរកបាននៅ http://www.bayefsky.com//pdf/ireland_t5_iccpr_1314_2004.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, ការពិចារណាលើរបាយការណ៍ការដាក់ស្នើដោយភាគីនានាតាមមាត្រាទី ៤០ នៃកតិកាសញ្ញា, សេចក្ដីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់, កាមេរូន , ថ្ងៃទី៤ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១០, U.N. Doc. CCPR/C/CMR/CO/៤, កថាខណ្ឌទី ១២ (ការដាក់ពន្ធនាគារលើសកម្មភាពភេទរបស់អ្នកស្រសាញ់ភេទដូចគ្នាដែលបានព្រមព្រៀងរបស់មនុស្សពេញវ័យ), អាចរកបាននៅ http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsoE0hhB%2fObfneRA6ucrf7cJW7%2bXtug1Hgeug0eK7ZvX2rAdy89HyiCyHPP410fPuv76q%2bomwP4FHeGtD2fr6HhReFNC3aU9I6Zgcnx9KpuRN (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[17] សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន, ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២, គោលការណ៍ទី១២, អាចរកបាននៅ http://aichr.org/?dl_name=ASEAN-Human-Rights-Declaration.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[18] សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន, ថ្ងៃទី១៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២, គោលការណ៍ទី១២ (បន្ថែមការសង្កត់ធ្ងន់)

[19] "សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ ការវិភាគផ្នែកច្បាប់", ការវិភាគនីតិវិធីច្បាប់របស់ ABA, ២០១៤, ទំព័រទី២៩

[20] "សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ ការវិភាគផ្នែកច្បាប់ ", ការវិភាគនីតិប្បញ្ញត្តិរបស់ ABA, ២០១៤, ទំព័រទី២៩

គោលការណ៍ ១២ នៃគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតា បញ្ជាក់ថា សិទ្ធិទទួលបានសេរីភាព និងសន្តិសុខបុគ្គលមិនត្រឹមតែត្រូវបានអនុវត្តដោយមិនគិតអំពីនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ នោះទេ ប៉ុន្តែ រដ្ឋភាគីក៏មានកាតព្វកិច្ចការពារ និងដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះអំពើហិង្សា និងការបៀនបៀនទាំងឡាយណាដែលប្រព្រឹត្តទៅលើនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ និងប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងភាពលំអៀងនានាដែលបង្កឱ្យមានអំពើហិង្សា។

ក្នុងបរិបទនៃអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេស មាត្រា ១២ (២) នៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ចែងថា ភាគីរដ្ឋ៖

> ត្រូវចាត់វិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ ដើម្បីធានាការការពារដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដល់មនុស្សគ្រប់រូបជាលក្ខណៈបុគ្គល និងជាក្រុម ប្រឆាំងនឹងអំពើហិង្សា ការគំរាមកំហែង ការសងសឹក ការរើសអើងធ្ងន់ធ្ងរក្នុងន័យជាក់ស្តែង និងក្នុងន័យច្បាប់ ការដាក់សម្ពាធ ឬសកម្មភាពបំពារបំពានដទៃទៀតដែលជាការអនុវត្តសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស។

សិទ្ធិមានជីវិត

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៣
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ៦
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិស៊ីវិល និងនយោបាយៈ ពិធីសារបន្ថែម៖ ប្បញ្ញត្តទូទៅ
គោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ៤
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ១១
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១២(២)

សិទ្ធិមានជីវិត គឺជាសិទ្ធិមនុស្សមូលដ្ឋានមួយ។ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ គោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតា និងសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ហាមឃាត់ការដកហូតដោយបំពាននូវសិទ្ធិមានជីវិត។ នៅក្នុងមតិយោបល់ទូទៅទី៦ របស់កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានសង្កត់ធ្ងន់ជាបន្តបន្ទាប់ថា "គ្មានបដិប្បញ្ញត្តិណាមួយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតនោះទេ សូម្បីតែនៅក្នុងគ្រាមានអាសន្នជាសាធារណៈដែលគំរាមកំហែងដល់អាយុជីវិតរបស់ជាតិក៏ដោយ"។[21] លើសពីនេះទៀត ភាគីរដ្ឋ មិនត្រូវបកស្រាយពីសិទ្ធិមានជីវិតក្នុងន័យចង្អៀត

[21] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ៦, មាត្រា៦, សិទ្ធិរស់រានមានជីវិត, ថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨២, U.N. Doc.
HRI/GEN/១/Rev.១ នៅ៦, កថាខ័ណ្ឌទី១, អាចរកបាននៅ http://hrlibrary.umn.edu/peace/docs/hrcom6.htm (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

ចង្អុលនោះទេ ប៉ុន្តែ ត្រូវធ្វើសកម្មភាពដើម្បីការពារសិទ្ធិមានជីវិតឲ្យបានសកម្មបំផុត។[22]

ខណៈពេលដែលច្បាប់អន្តរជាតិ មិនបានចងកាតព្វកិច្ចរដ្ឋភាគី ឲ្យលុបចោលទោសប្រហារជីវិតទាំងអស់ក៏ដោយ ប៉ុន្តែនេះគឺជាបំណងប្រាថ្នា (ចង់ឲ្យរដ្ឋភាគីលុបចោលទោសប្រហារជីវិតទាំងអស់)។ ជាការពិត ពិធីសារបន្ថែមលើកទីពីរនៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ មានបំណងលុបចោលនូវទោសប្រហារជីវិត ដែលជាការខិតខំប្រឹងប្រែងក្នុងការលុបចោលទោសប្រហារជីវិត។ ក្រោមមាត្រា១ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយនេះ រដ្ឋភាគីនៃកតិកាសញ្ញា បានប្តេជ្ញាថាមិនប្រហារជីវិតនរណាម្នាក់នៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន និងចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីលុបចោលនូវទោសប្រហារជីវិតនេះ។ ក្នុងចំណោមប្រទេសនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ដែលចូលរួមនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ ប្រទេសដែលនៅរក្សាទុកទោសប្រហារជីវិត រួមមាន ប្រទេសប្រ៊ុយណេ ឥណ្ឌូនេស៊ី ឡាវ ម៉ាឡេស៊ី មីយ៉ាន់ម៉ា សឹង្ហបូរី ថៃ និងវៀតណាម ដែលក្នុងនោះ ប្រទេសប្រ៊ុយណេ ឡាវ និងថៃ បានធ្វើការផ្អាកការអនុវត្តទោសប្រហារជីវិតជាបណ្តោះអាសន្ន គឺប្រ៊ុយណេចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៥៧ ឡាវ ពីឆ្នាំ១៩៨៩ និង ថៃពីឆ្នាំ២០០៩។[23]

ក្រោមមាត្រា៦ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ចែងថា រដ្ឋភាគីដែលមានការដាក់ទោសប្រហារជីវិត ត្រូវតែដាក់កម្រិតលើការអនុវត្តរបស់ខ្លួនចំពោះតែបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងរបំផុតប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនអាចដាក់កំហិតលើមនុស្សដែលមានអាយុក្រោម ១៨ឆ្នាំ ឬក៏ស្ត្រីមានផ្ទៃពោះនោះឡើយ។ ដូចដែលកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានសង្កត់ធ្ងន់នៅក្នុងមតិយោបល់ទូទៅទី៦ របស់ខ្លួនថា ទោសប្រហារជីវិត ត្រូវតែជាវិធានការពិសេស និងចុងក្រោយបំផុតនៃការដាក់ទណ្ឌកម្ម។[24] ដោយពិចារណាទៅលើគោលជំហររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិដែលគូសបញ្ជាក់ថា ទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទរបស់អ្នកមានភេទដូចគ្នា មិនគួរត្រូវបានគេចាត់ចូលទៅក្នុងបទល្មើសអ្វីនោះឡើយ [25] អាស្រ័យហេតុនេះ

[22] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ៦, ថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨២, HRI/GEN/១/Rev.១ នៅ៦, កថាខណ្ឌទី១

[23] "ទោសប្រហារជីវិត", អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ, ដែលអាចរកបាននៅ https://www.amnesty.org/en/what-we-do/death-penalty/ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧); "អង្គការសហប្រជាជាតិព្រួយបារម្ភចំពោះការដាក់ពាក្យសុំទោសប្រហារជីវិតនៅព្រុយណេនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌដែលកែសម្រួល "មជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានអង្គការសហប្រជាជាតិ
, ថ្ងៃទី១១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៤, អាចរកបាននៅ http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47552#.Wht4XUqWZPZ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧); ICJ, "បរាជ័យធ្ងន់ធ្ងរ: សិង្ហបុរីបញ្ឈប់ការផ្អាកទោសប្រហារជីវិត", ថ្ងៃទី១៨ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៤, អាចរកបាននៅ https://www.icj.org/serious-setback-singapore-breaks-moratorium-on-death-penalty/ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[24] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅ លេខ៦, ថ្ងៃតី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨២, HRI/GEN/១/Rev.១ នៅ៦, កថាខណ្ឌទី៧

[25] សូមមើល ឧត្តមស្នងការជាន់ខ្ពស់របស់អង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនភៀសខ្លួន, លិខិតណែនាំរបស់ UNHCR ស្តីពីការអះអាងរបស់ជនភៀសខ្លួនទាក់ទងនឹងនិន្នាការផ្លូវភេទនិងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ
, ថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨, កថាខណ្ឌ II.B.i.១៩, អាចរកបាននៅ http://www.refworld.org/pdfid/48abd5660.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

សកម្មភាពបែបនេះ មិនត្រូវចាត់ទុកថាជា "បទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរបំផុត" នោះទេ។

មាត្រា ១២ (២) នៃ សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស តម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីចាត់វិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ដើម្បីការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សប្រឆាំងនឹងសកម្មភាព ដែលរួមបញ្ចូលការដកហូតសិទ្ធិមានជីវិតដោយបំពាន។

ការហាមឃាត់ការធ្វើទារុណកម្ម

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៥
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ៧ និង២(៣)
អនុសញ្ញាស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម៖ មាត្រា ២
បញ្ញត្តិទូទៅនៃគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ១០
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ១៤
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១២(២)

ការធ្វើទារុណកម្ម ត្រូវបានហាមឃាត់ក្រោមឧបករណ៍ច្បាប់អន្តរជាតិជាច្រើន ដូចជា អនុសញ្ញាជាក់លាក់មួយគឺ អនុសញ្ញាស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម។ មាត្រា ១ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម កំណត់និយមន័យនៃការធ្វើទារុណកម្ម ដូចខាងក្រោម៖

> ទង្វើណាមួយដែលធ្វើឲ្យមានការឈឺចាប់ ឬការឈឺចាប់ធ្ងន់ធ្ងរ ទោះបីជាលើរូបរាងកាយ ឬផ្លូវចិត្ត ដែលត្រូវបានធ្វើដោយចេតនាទៅលើបុគ្គលម្នាក់ក្នុងគោលបំណងទទួលបានព័ត៌មានពីគាត់ ឬព័ត៌មានពីបុគ្គលទីបី ឬការសារភាព ឬការដាក់ទោសគាត់ចំពោះទង្វើអ្វីមួយដែលគាត់ ឬបុគ្គលទីបី បានប្រព្រឹត្ត ឬសង្ស័យថាបានប្រព្រឹត្ត ឬក៏ការបំភិតបំភ័យ ឬបង្ខិតបង្ខំគាត់ ឬបុគ្គលទីបី ឬដោយមូលហេតុណាមួយផ្សេងទៀតដោយផ្អែកលើការរើសអើងនៃប្រភេទណាមួយ នៅពេលដែលការឈឺចាប់ ឬទារុណកម្មបែបនោះ ត្រូវបានបង្កឡើងដោយ ឬតាមការបំផុសគំនិត ឬដោយការយល់ព្រម ឬការយល់ព្រមដោយស្ងាត់ស្ងើរពីមន្ត្រីសាធារណៈ ឬពីបុគ្គលផ្សេងទៀតដែលមានសមត្ថកិច្ចផ្លូវការ។

មតិយោបល់ទូទៅទី ២០ នៃកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ រៀបរាប់លំអិតអំពីប្រភេទនៃការប្រព្រឹត្ត ដែលបានរាប់បញ្ចូលទៅក្នុងនិយមន័យនៃការធ្វើទារុណកម្ម របស់កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ក្រោមមាត្រា ៧។ ការធ្វើទារុណកម្ម រួមបញ្ចូលទាំងការឈឺចាប់ខាងផ្លូវចិត្ត និងរាងកាយ ក៏ដូចជាការដាក់ទណ្ឌកម្មលើរាងកាយ និងការបង្ខាំងខ្លួន។[26] លើសពីនេះទៀត ការ

26 គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ២០៖ មាត្រា៧, ការហាមឃាត់ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការប្រព្រឹត្ត ឬការធ្វើ

ប្រើប្រាស់ការពិសោធផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រដោយគ្មានការព្រមព្រៀង គឺស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃនិយមន័យនៃការធ្វើទារុណកម្ម។[27]ជាចុងក្រោយ ព័ត៌មានណាមួយដែលទទួលបានតាមរយៈការធ្វើទារុណកម្ម គឺមិនអនុញ្ញាតនោះទេ។[28]

ទាក់ទងនឹងការរើសអើង គោលការណ៍ទី ១០ នៃគោលការណ៍យ៉ហ្គយ៉ាកាតា ចងកាតព្វកិច្ចរដ្ឋភាគីឲ្យធ្វើការបង្ការនិងដាក់ទណ្ឌកម្មជាក់លាក់លើការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តដែលមានលក្ខណៈបន្ទាបបន្ថោក និងអមនុស្សធម៌ ឬការដាក់ទណ្ឌកម្មដែលត្រូវបានធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័ររបស់ជនរងគ្រោះ។

មាត្រា ២ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា "គ្រប់ស្ថានភាពដោយគ្មានការលើកលែងអ្វីទាំងអស់ ទាំងស្ថានភាពមានសង្គ្រាម ឬការគំរាមកំហែងនៃសង្គ្រាម អស្ថិរភាពនយោបាយផ្ទៃក្នុង ឬបញ្ហាគ្រាអាសន្នសាធារណៈដទៃទៀត អាចត្រូវបានគេចាត់ទុកថា ជាយុត្តិកម្មនៃការធ្វើទារុណកម្ម"។ បន្ថែមពីលើនេះ មាត្រា ៣ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការប្រឆាំងនឹងការធ្វើទារុណកម្ម ហាមឃាត់រដ្ឋភាគីពីការ "បណ្តេញចេញទៅប្រទេសដទៃ [ឬ] ការបញ្ជូនត្រលប់ទៅប្រទេសដទៃវិញនៃបុគ្គលណាម្នាក់ដែលមានមូលដ្ឋានគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់បញ្ជាក់ថា បុគ្គលនោះ នឹងស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់នៃការរងការធ្វើទារុណកម្ម "។[29]

មាត្រា ១២ (២) នៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស តម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីចាត់វិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ដើម្បីការពារអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ប្រឆាំងនឹងទង្វើ ដែលរាប់បញ្ចូលទាំងការធ្វើទារុណកម្ម។

ទារុណកម្មដែលអមនុស្សធម៌ ឬបន្ទាបបន្ថោក ឬឃោរឃៅដទៃទៀត, ថ្ងៃទី១០ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៩២, U.N. Doc. HRI/GEN/១/Rev.១ នៅ៣០, កថាខណ្ឌទី៥, អាចរកបាននៅ http://hrlibrary.umn.edu/gencomm/hrcom20.htm (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

27 គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ២០៖ មាត្រា៧, ថ្ងៃទី១០ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៩២, U.N. Doc. HRI/GEN/១/Rev.១ នៅ៣០, កថាខណ្ឌទី៦

28 គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ២០៖ មាត្រា៧, ថ្ងៃទី១០ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៩២, U.N. Doc. HRI/GEN/១/Rev.១ នៅ៣០, កថាខណ្ឌទី១២

29 V.L. v. Switzerland, Communication No. ២៦២/២០០៥, U.N. Doc. CAT/C/៣៧/D/២៦២/២០០៧ (2007), កថាខណ្ឌ ៨.២, អាចរកបាននៅhttp://hrlibrary.umn.edu/cat/decisions/262-2005.html (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

សិទ្ធិឯកជនភាព

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១២
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ១៧
គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ៦
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ១២
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១២(២)

មាត្រា ១២ នៃ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ពិពណ៌នាអំពីសិទ្ធិទទួលបានឯកជនភាព ជាការហាមប្រាមលើ "ការជ្រៀតជ្រែកដោយបំពានលើឯកជនភាព គ្រួសារ លំនៅដ្ឋាន ឬការឆ្លើយឆ្លង" និង "ការវាយប្រហារលើកិត្តិយស និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់បុគ្គលណាម្នាក់" ។

កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ចាត់ទុក ច្បាប់ដែលដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ថា "ជាការរំលោភលើសិទ្ធិឯកជនភាពក្នុងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីពលរដ្ឋ និងនយោបាយ[30] ដែលបង្ហាញថា ទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទនៃអ្នកដែលមានភេទដូចគ្នា គឺមានចែងនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសិទ្ធិឯកជនភាព។

គោលការណ៍ ៦ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា បានបន្ថែមខ្លឹមសារជាក់លាក់ សម្រាប់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដូចខាងក្រោម៖

> [បន្ថែមពីលើនេះ] សិទ្ធិឯកជនភាព រួមបញ្ចូលផងដែរនូវជម្រើសក្នុងការបង្ហាញ ឬមិនបង្ហាញព័ត៌មានទាក់ទងនឹងនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័ររបស់បុគ្គលណាម្នាក់ ក៏ដូចជាការសម្រេចចិត្ត និងជម្រើសរបស់គាត់ទាក់ទងនឹងរាងកាយផ្ទាល់ខ្លួន និងទំនាក់ទំនងផ្លូវភេទ និងទំនាក់ទំនងរបស់គាត់ផ្សេងៗទៀតជាមួយអ្នកដទៃ។

នៅខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១៥ លោក យ៉ូសឺបហ៍ ខាណាតាស៊ី (Joseph Cannataci) ត្រូវបានតែងតាំងជាអ្នករាយការណ៍ពិសេសលើកដំបូង ទទួលបន្ទុកកិច្ចការសិទ្ធិឯកជនភាព ក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំដំបូង។[31] អាណត្តិរបស់គាត់ រួមបញ្ចូលទាំងតម្រូវការនៃការធ្វើសមាហរណកម្មទស្សនវិស័យយេនឌ័រទៅក្នុងការងារ

---

[30] Arvind Narrain, "និន្នាការភេទនិងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ៖ ក្របខ័ណ្ឌគោលគំនិតចាំបាច់សម្រាប់ការលើកកម្ពស់សិទ្ធិ?", Arc International, ២០១៦, ទំព័រទី១, អាចរកបាននៅ http://arc-international.net/global-advocacy/human-rights-council/sexual-orientation-and-gender-identity-a-necessary-conceptual-framework-for-advancing-rights/ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[31] "អ្នករាយការណ៍ពិសេសស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានសិទ្ធិឯកជនភាព", OHCHR, ២០១៥, អាចរកបាននៅ http://www.ohchr.org/EN/Issues/Privacy/SR/Pages/SRPrivacyIndex.aspx (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

របស់គាត់។[32]

មាត្រា ១២ (២) នៃសេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស តម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីចាត់វិធានការចាំបាច់ទាំងអស់ដើម្បីការពារអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ប្រឆាំងនឹងទង្វើ ដែលរួមបញ្ចូលទាំងការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិឯកជនភាពរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ។

សិទ្ធិធ្វើការងារ

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្ដីប្រកាសជាសកលស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ២៣
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌៖ មាត្រា ៦
អនុសញ្ញាស្ដីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី៖ មាត្រា ១១
គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ១២
សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ២៧
សេចក្ដីប្រកាសស្ដីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៥, ៩ និង ១១

មតិយោបល់ទូទៅ១៨ កំណត់ការបកស្រាយអំពីសិទ្ធិធ្វើការងារនៅក្នុងកតិកាសញ្ញាស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ នៅក្រោមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។ មតិយោបល់នេះ គូសបញ្ជាក់ថា កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ហាមឃាត់ "ការរើសអើងណាមួយក្នុងការទទួល និងរក្សាការងារផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃ [...] ភេទ [... ឬ] និន្នាការភេទ [...] ដែលមានចេតនា ឬធ្វើឱ្យខូចខាត ឬហាមប្រាមការទទួលបានសិទ្ធិធ្វើការងារដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានសមភាព "។[33]

ដូចគ្នានេះដែរ កតិកាសញ្ញាស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានគូសបញ្ជាក់ថា នៅពេលដែលអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ប្រឈមមុខនឹងការរើសអើង ដោយផ្អែកលើនិន្នាកាផ្លូវភេទរបស់ពួកគេ ដែលជះ

---

[32] ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, សេចក្ដីសម្រេចចិត្តលេខ ២៨/១៦, សិទ្ធិទទួលបានភាពឯកជនក្នុងយុគសម័យឌីជីថល, ថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០១៥, U.N. Doc.
A/HRC/RES/២៨/១៦, កថាខណ្ឌ 4(f), អាចរកបាននៅ https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/068/78/PDF/G1506878.pdf?OpenElement (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[33] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ ១៨, មាត្រា៦, សិទ្ធិក្នុងការធ្វើការ, ថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០៦, U.N. Doc. E/C.១២/GC/១៨, កថាខណ្ឌ 12(b), អាចរកបាននៅ http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBEDzFEovLCuW1a0Szab0oXTdImnsJZZVQfUKxXVisd7Dae%2FCu%2B13J25Nha7l9NlwYZ%2FTmK57O%2FSr7TB2hbCAidyVu5x7XcqjNXn44LZ52C%2BIkX8AGQrVyIc (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី ១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

ឥទ្ធិពលដល់លទ្ធភាពទទួលបានការងាររបស់ពួកគេ នេះមានន័យថារំលោភលើមាត្រា ២ និងមាត្រា ២៦ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។[34]

មាត្រា ១១ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី បានចងកតព្វកិច្ចរដ្ឋភាគីឲ្យលុបបំបាត់ការរើសអើងលើស្ត្រី និងធានាឱ្យមានសមភាពរវាងបុរស និងស្ត្រីចំពោះសិទ្ធិធ្វើការងារ។ ក្រោមមាត្រា ១១ គេបានដាក់បញ្ចូលក្នុងចំណោមចំណុចផ្សេងៗទៀត នូវឱកាសការងារស្មើគ្នា និងការទទួលបានស្មើគ្នានូវអាជីពផ្សេងៗ និងប្រាក់ខែស្មើគ្នា។ ទាក់ទងនឹងអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា (LGBTIQ) គោលការណ៍ ១២ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា ចែងថា៖

> បុគ្គលគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបានការងារសមរម្យ និងមានអំណោយផល សិទ្ធិទទួលបានល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារល្អ និងយុត្តិធម៌ និងសិទ្ធិទទួលបានកិច្ចការពារពីភាពអត់ការងារធ្វើ ដោយគ្មានការរើសអើងផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រនោះឡើយ។

សិទ្ធិរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងការធ្វើការងារ ត្រូវបានកំណត់ក្រោមម្រាតា ១១ នៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ដែលពន្យល់ថា "[បុគ្គលគ្រប់រូប] មានសិទ្ធិជាលក្ខណៈបុគ្គល និង ចងជាសមាគមជាមួយអ្នកដទៃ ដើម្បីទទួលបានការងារ ឬអាជីពរបស់ខ្លួនស្របច្បាប់"។ ដូចគ្នានេះដែរ មាត្រា ៩ ការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងការផ្តល់ "ជំនួយផ្នែកច្បាប់ដែលមានគុណភាពនិងវិជ្ជាជីវៈ ឬជំនួយក្នុងទម្រង់ដទៃទៀត និងដំបូន្មានក្នុងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន" ។ លើសពីនេះទៀត មាត្រា ៥ ចែងយ៉ាងច្បាស់ថា អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស អាចធ្វើការនៅក្នុងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល សមាគម និងក្រុម និងអាចទំនាក់ទំនងជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងក្រុមអន្តររដ្ឋាភិបាល។

[34] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, ការពិចារណាលើរបាយការណ៍ដែលបានដាក់ជូនដោយរដ្ឋជាភាគីក្រោមមាត្រា៤0 នៃកតិកាសញ្ញា៖ សេចក្តីសន្និដ្ឋានបញ្ចប់នៃគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស - អ៊ីរ៉ង់សាធារណរដ្ឋអ៊ីស្លាម, ថ្ងៃទី២៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១១, U.N. Doc. CCPR/C/IRN/CO/៣, កថាខណ្ឌទី១០, អាចរកបាននៅ http://docstore.ohchr.org/SelfServices/Files Handler.ashx?enc=6QkG1d%2fPPRiCAqhKb7yhsieXFSudRZs%2fX1ZaMqUUOS%2fToSmm6S6YK0t4yT9B73L1 7SA%2feiYbnx2clO3WOOtYqEMTBg8uMHZzpeXwyMOLwCLLxzMK2fpd8zvxOHOVVZsw (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០១៧)

សេរីភាពនៃការគិតនិងការបញ្ចេញមតិ

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១៩
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ១៩
គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ២០
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ២៤
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៦ និង ៧

សិទ្ធិមានសេរីភាពនៃការគិត និងការបញ្ចេញមតិ គឺជាចំណុចស្នូលនៃសកម្មភាពរបស់អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងមានសារៈសំខាន់ចំពោះការងាររបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស[35] រួមបញ្ចូលទាំងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ។

នៅក្នុងមតិយោបល់ទូទៅទី ៣៤ នៃកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ពន្យល់ថា ក្នុងចំណោមកត្តាផ្សេងៗទៀត សេរីភាព រួមបញ្ចូលដូចខាងក្រោម៖

> សិទ្ធិក្នុងការស្វែងរក ទទួល និងផ្តល់ព័ត៌មាន និងគំនិតនានា [...] ការបញ្ចេញ និងការទទួលយកមតិយោបល់ ការប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្រប់ទម្រង់នៃគំនិត និងទស្សនៈដែលអាចធ្វើការបញ្ជូនឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក [...] ការថ្លែងការណ៍នយោបាយ ការអត្ថាធិប្បាយផ្ទាល់ខ្លួន និងកិច្ចការសាធារណៈ ការផ្សព្វផ្សាយ ការជជែកពិភាក្សាអំពីសិទ្ធិមនុស្ស សារព័ត៌មាន ការបង្ហាញអំពីវប្បធម៌ និងសិល្បៈ ការបង្រៀន និងសុន្ទរកថាផ្នែកសាសនា [..] និងការផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម។[36]

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មាត្រា ១៩ (៣) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ អនុញ្ញាតឱ្យមានការរឹតត្បិតបន្តិចបន្តួចចំពោះសេរីភាពនៃការគិត និងការបញ្ចេញមតិ។ ការលើកលែងបែបនេះ ត្រូវបាន "ផ្តល់ឱ្យដោយច្បាប់" និង "ចាំបាច់សម្រាប់តែការគោរពសិទ្ធិ ឬកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់អ្នកដ៏ទៃ ឬសម្រាប់ការការពារសន្តិសុខជាតិ ឬសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬសុខភាពសាធារណៈ ឬសីលធម៌ប៉ុណ្ណោះ"។ ដែនកំណត់ណាមួយ ត្រូវតែស្របតាមការធ្វើតេស្តដ៏តឹងរឹងនៃភាពចាំបាច់ និងមានសមាមាត្រ ហើយរដ្ឋភាគី គួរតែផ្តល់សេចក្តីលម្អិតអំពីការដាក់កំហិតទាំងនោះ។[37]

---

[35] "កើតមកមានសេរីភាពនិងសមភាព៖ និន្នាការភេទនិងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ", OHCHR, ២០១២, ទំព័រទី៥៥, អាចរកបាននៅ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/BornFreeAndEqualLowRes.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[36] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ , មតិយោបល់ទូទៅលេខ៣៤, មាត្រា១៩, សេរីភាពខាងជំនឿនិងការបញ្ចេញមតិ, ថ្ងៃតី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១, U.N. Doc. CCPR/C/GC/៣៤, កថាខណ្ឌទី១១១, អាចរកបាននៅ http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[37] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ , មតិយោបល់ទូទៅលេខ៣៤, មាត្រា១៩, ថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១, CCPR/C/GC/៣៤,

នៅឆ្នាំ១៩៨២ កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានអនុញ្ញាតឱ្យមានការដាក់កំហិតលើកម្មវិធីទូរទស្សន៍ និងវិទ្យុដែលពិភាក្សាអំពីការស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា[38] ដោយឈរលើមូលដ្ឋានថា រដ្ឋភាគីជាម្ចាស់លើ "ការសម្រេចចិត្តជាក់លាក់" ចំពោះបញ្ហាសីលធម៌សាធារណៈ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានចង្អុលបង្ហាញថា ទស្សនៈ និងខ្លឹមសារនៃ "សីលធម៌សាធារណៈ" គឺមានលក្ខណៈប្រែប្រួល ហើយអាចមានការផ្លាស់ប្តូរ[39] ដូច្នេះ ការរឹតត្បិតរបស់រដ្ឋភាគីលើសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិ ត្រូវតែអនុញ្ញាតឲ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនេះ និងមិនគួរត្រូវបានអនុវត្តន៍ដើម្បីបង្កឱ្យមានការរើសអើង ឬលើកកម្ពស់ភាពមិនអត់ឱននោះទេ ។[40]

គោលការណ៍ ១៩ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា ពន្យល់អំពីសេរីភាពនៃការគិត និងការបញ្ចេញមតិក្នុងបរិបទនៃអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ដូចខាងក្រោម៖

> ការបញ្ចេញមតិអំពីអត្តសញ្ញាណ ឬភាពជាបុគ្គល តាមរយៈការនិយាយ អាកប្បកិរិយា ការស្លៀកពាក់ លក្ខណៈកាយវិកា ជម្រើសនៃការដាក់ឈ្មោះ ឬមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀត ក៏ដូចជា សេរីភាពក្នុងការស្វែងរក ទទួល និងចែកចាយព័ត៌មាន និងគំនិតគ្រប់យ៉ាង រួមទាំង សិទ្ធិមនុស្ស និន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ តាមរយៈមធ្យោបាយណាមួយ និងដោយគ្មានព្រំដែនកំណត់។

មាត្រា ៦ នៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស បានសង្កត់ធ្ងន់ថា អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស មិនត្រឹមតែទទួលបាននូវសេរីភាពក្នុងការគិត និងបញ្ចេញមតិដូចមនុស្សគ្រប់ៗរូបនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែ សេរីភាពនេះ ថែមទាំងត្រូវបានពង្រីកជាពិសេសចំពោះបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានផងដែរ ហើយថា អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស មានសិទ្ធិ "ទាញការចាប់អារម្មណ៍សាធារណៈចំពោះបញ្ហាទាំងនោះផងដែរ"។ មាត្រា ៧ កត់សំគាល់ថា អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស មានសិទ្ធិ "ក្នុងការរៀបចំ និងពិភាក្សាគ្នាអំពីគំនិត និងគោលការណ៍សិទ្ធិមនុស្សថ្មីៗ ដើម្បីធ្វើការតស៊ូមតិឲ្យមានការទទួលយកនូវគំនិតថ្មីៗទាំងនោះរបស់ពួកគេ"។

កថាខណ្ឌទី២៧

[38] "ជំពូកទី ៤៖ សិទ្ធិសេរីភាពនៃការជួបជុំគ្នានិងការបញ្ចេញមតិ", គណៈកម្មការអ្នកច្បាប់អន្តរជាតិ (ICJ), ២០១២, អាចរកបាននៅ http://www.icj.org/sogi-casebook-introduction/chapter-four-freedom-of-assembly-association-and-expression/ (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[39] "ជំពូកទី ៤៖ សិទ្ធិសេរីភាពនៃការជួបជុំគ្នានិងការបញ្ចេញមតិ", គណៈកម្មការអ្នកច្បាប់អន្តរជាតិ (ICJ), ២០១២,

[40] "គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស៖ Hertzberg និង Others v. Finland", មាត្រាទី១៩, ថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នា២០០៨, អាចរកបាននៅ https://www.article19.org/resources.php/resource/3236/en/hrc:-hertzberg-and-others-v.-finland (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

សេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគមនិងការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំ

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ២០
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ២១ និង ២២
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌៖ មាត្រា ៨
គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ២០
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ២៤ និង ២៧(២)
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៥ និង ១២

សេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម និងការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំ និងសេរីភាពក្នុងការគិត និងការបញ្ចេញមតិ គឺមានទំនាក់ទំនងផ្សារភ្ជាប់គ្នាជាមូលដ្ឋាន៖[41]

> កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ពន្យល់ថា សេរីភាពរបស់មនុស្សក្នុងការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកដទៃ រួមមាន សិទ្ធិក្នុងការចូលរួម និងបង្កើតសហជីព (មាត្រា ២១) ហើយថា សេរីភាពនៃការជួបប្រជុំ សំដៅទៅលើសេរីភាពក្នុងការប្រមូលផ្តុំដោយសន្តិវិធី (មាត្រា ២២) ។ មាត្រា ៨ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ បានពន្យល់ពីសេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម ជាពិសេស នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃសេរីភាពក្នុងការចូលរួម និងបង្កើតសហជីព ។

ដូចគ្នានឹងសេរីភាពនៃការគិត និងបង្កើតសមាគមដែរ ក្រោមកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពី សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ (ICCPR) និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ រដ្ឋភាគីអាចធ្វើការដាក់កំហិតចង្អៀតលើសេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម និងការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំ ដែលត្រូវបាន "ផ្តល់ឲ្យដោយច្បាប់" "ដែលមានភាពចាំបាច់សម្រាប់តែការគោរពសិទ្ធិ ឬកេរ្តិ៍ឈ្មោះរបស់អ្នកដទៃ ឬសម្រាប់ការការពារសន្តិសុខជាតិ ឬសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ឬសុខភាពសាធារណៈ ឬក្រមសីលធម៌ " ហើយត្រូវបានចាត់ទុកថាមានភាពចាំបាច់ និងមានសមាមាត្រ។

នៅក្នុងបរិបទនៃអ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា គោលការណ៍ទី ២០ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា បញ្ជាក់ថា សេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម និងការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំ ក៏រួមបញ្ចូលទាំង "សមាគមនានាដោយផ្អែកលើនិន្នាកាផ្លូវភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ" ហើយធ្វើការលើ "សិទ្ធិរបស់បុគ្គលដែលមាននិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រខុសៗគ្នា"។ គោលការណ៍នេះ ពន្យល់បន្ថែមទៀតថា រដ្ឋភាគីអាចដាក់ដែនកំណត់លើសេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម និងការប្រមូលផ្តុំគ្នាជួបជុំ៖

[41] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ , មតិយោបល់ទូទៅលេខ ៣៤, មាត្រា ១៩, ថ្ងៃទី១២ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១១, CCPR/C/GC/៣៤, កថាខណ្ឌទី៤

> រដ្ឋភាគី ត្រូវ [...] ធានាជាពិសេសថា សញ្ញាណនៃសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ សីលធម៌សាធារណៈ សុខមាលភាពសាធារណៈ និងសុវត្ថិភាពសាធារណៈ មិនត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីរឹតត្បិតលើការអនុវត្តសិទ្ធិនៃការបង្កើតសមាគម និងការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំដោយសន្តិវិធី ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រខុសៗគ្នានោះទេ។

មាត្រា ២៤ នៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ធានាលើសេរីភាពនៃការជួបជុំប្រមូលផ្តុំប្រកប ដោយសន្តិវិធី។ ខណៈដែលមិនមានការការពារជាទូទៅលើសេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម មាត្រា ២៧ (២) ការពារសិទ្ធិជាក់លាក់ក្នុងការចូលរួម និងបង្កើតសហជីព និង "កំណត់ព្រំដែនកាតព្វកិច្ចចំពោះវិសាលភាពដែលបានអនុញ្ញាតិដោយច្បាប់ជាតិ និងការអនុវត្ត"។[42] គ្មានចំណារពន្យល់ជាផ្លូវការណាមួយនៃសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ឬការរៀបចំការងារ (travaux preparatoires) ដែលពន្យល់អំពីអ្វីដែលអតីតអ្នករាយការណ៍ឯករាជ្យរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីការការពារប្រឆាំងនឹងអំពើហិង្សា និងការរើសអើងដោយផ្អែកលើនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ លោក វីទិត មុនតាបូន (Vitit Muntarbhorn) បានពិពណ៌នាថា ជាការជម្រុញលើកកម្ពស់ "តម្លៃអាស៊ាន" របស់សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ដោយការលុបចោលនូវការធានាសិទ្ធិអន្តរជាតិជាច្រើនផ្សេងទៀត ជាពិសេស "សេរីភាពក្នុងការបង្កើតសមាគម"។[43] ការខ្វះខាតតម្លាភាពបែបនេះ គឺជាការរិះគន់ដ៏សំខាន់មួយទៅលើសេចក្តីថ្លែងការស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន និងរារាំងដល់ការអភិវឌ្ឍ ការយល់ដឹងច្បាស់លាស់អំពីហេតុផលរបស់អាស៊ានដែលលុបចោលនូវសេរីភាពទូទៅស្តីពីការបង្កើតសមាគមនេះ។[44]

មាត្រា ៥ នៃសេចក្តីថ្លែងប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស បញ្ជាក់ថា សេរីភាពនៃការបង្កើតសមាគម និងការប្រមូលផ្តុំជួបប្រជុំរបស់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស រួមមានសិទ្ធិក្នុងការបង្កើត និងចូលរួមក្នុងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល សមាគម និងក្រុម និងក្នុងការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាលនានា។ លើសពីនេះទៀត មាត្រា ១២ បញ្ជាក់អះអាងថា សកម្មជនការពារសិទ្ធិមនុស្ស មិន

---

42 Sharan Burrow & Noriyuki Suzuki, "សេចក្តីថ្លែងការណ៍អាស៊ីប៉ាស៊ីភិចស្តីពីសេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន", សហភាពសហជីពអន្តរជាតិ, ថ្ងៃទី ២៨ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២, អាចរកបាននៅ https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/ituc_statement_on_asean_human_rights_declaration_final_2_.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

43 Vitit Muntarbhorn, "" ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន "កំពុងត្រូវបានបង្កើតឡើង" បាងកកប៉ុស្ត, ថ្ងៃទី១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០១៧, អាចរកបាននៅ https://www.pressreader.com/thailand/bangkok-post/20170511/281719794500835 (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

44 Sriprapha Petcharamesree, "ស្លាបត្យកម្មសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ ការអភិវឌ្ឍនិងបញ្ហាប្រឈមរបស់វា", ការពិនិត្យមើលសិទ្ធិស្មើគ្នា, វ៉ុល ១១, ២០១៣, កថាខណ្ឌទី៤, អាចរកបាននៅ http://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/Sriprapha%20Petcharamesree%20ERR11.pdf (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧); ក្រុមឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស, "សង្គមស៊ីវិលថ្កោលទោសចំពោះការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ានដែលមានលក្ខណៈមិនត្រឹមត្រូវ", ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១២, អាចរកបាននៅ https://www.hrw.org/news/2012/11/19/civil-society-denounces-adoption-flawed-asean-human-rights-declaration (លមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧); "សេចក្តីថ្លែងការណ៍៖ តិចជាងភាពគ្រប់គ្រាន់៖ ការពិគ្រោះយោបល់របស់AICHRអំពីសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ", មាត្រា១៩, ថ្ងៃទី២១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២, អាចរកបាននៅ https://www.article19.org/resources.php/resource/3338/en/less-than-adequate:-aichr-consultation-on-asean-human-rights-declaration (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី២២ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

ត្រឹមតែមានសេរីភាពក្នុងការធ្វើសកម្មភាពប្រកបដោយសន្តិវិធីប្រឆាំងនឹងការរំលោភលើសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ពួកគេ ក៏ត្រូវបានការពារទល់នឹងសកម្មភាពរបស់រដ្ឋភាគី ឬអ្នកដទៃទៀតដែលរំលោភលើការទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានផងដែរ។

សិទ្ធិចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ

មូលដ្ឋានច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ២១
កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ២៥
អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី៖ មាត្រា ៧
គោលការណ៍យ៉ុហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ២៥
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ២៥
សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ៨

ដូចដែលសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ បានកំណត់ សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងកិច្ចការសាធារណៈ រួមមាន សិទ្ធិចូលរួមក្នុងរដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋភាគី ដោយជាតំណាងដោយផ្ទាល់តាមរយៈការបោះឆ្នោត ឬតាមរយៈតំណាងដែលបានជាប់ឆ្នោត។ រដ្ឋាភិបាល ត្រូវតែដឹកនាំទៅតាមឆន្ទៈរបស់ប្រជាជន ដូចដែលបានបង្ហាញតាមរយៈការបោះឆ្នោតតាមកាលកំណត់ និងជាក់ស្តែង ដោយមានសន្លឹកឆ្នោតសម្ងាត់ និងការបោះឆ្នោតដែលមានលក្ខណៈស្មើភាពគ្នានិងជាសកល។ មនុស្សទាំងអស់ ត្រូវតែមានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងការទទួលបានសេវាសាធារណៈ។

កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ ក្នុងមតិយោបល់ទូទៅទី ២៥ បានពន្យល់ថាសិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ ការពារ សិទ្ធិរបស់ "ពលរដ្ឋគ្រប់រូប" ហើយថា "គ្មានការបែងចែងនូវភាពខុសគ្នាណាមួយ ត្រូវបានអនុញ្ញាតក្នុងចំណោមពលរដ្ឋក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិទាំងនេះដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា និងសាសនា ទស្សនៈនយោបាយទូទៅ ឬទស្សនៈផ្សេងទៀត ប្រភពដើមនៃជាតិសាសន៍ ឬសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ កំណើត ឬស្ថានភាពផ្សេងទៀតនោះឡើយ។"[45] មតិយោបល់ទូទៅទី ២៥ ក៏បានធ្វើការកត់សម្គាល់ផងដែរថា សិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ រួមបញ្ចូលទាំងការជំរុញឥទ្ធិពលតាមរយៈការជជែកពិភាក្សាជាសាធារណៈ និងការសន្ទនាជាមួយតំណាង

45 គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ, មតិយោបល់ទូទៅលេខ២៥, មាត្រា២៥, សិទ្ធិចូលរួមក្នុងកិច្ចការសាធារណៈ, សិទ្ធិក្នុងការបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិទទួលបានសេវាសាធារណៈស្មើគ្នា, ថ្ងៃទី១២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៦, U.N. Doc. CCPR/C/២១/Rev.១/Add.៧, កថាខណ្ឌទី៣, អាចរកបាននៅ http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2F21%2FRev.1%2FAdd.7&Lang=en (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

របស់ពួកគេ ឬតាមរយៈសមត្ថភាពរបស់ពួកគេក្នុងការរៀបចំខ្លួនឯងដើម្បីទទួលបានការគាំទ្រតាមរយៈការធានានូវសេរីភាពនៃការបញ្ចេញមតិ ការជួបជុំប្រមូលផ្តុំ និងការបង្កើតសមាគម។"

មាត្រា ៧ នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី បានសង្កត់ធ្ងន់ថា នៅក្នុងបរិបទនៃសិទ្ធិក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ រដ្ឋភាគី មានកាតព្វកិច្ចក្នុងការធានាឱ្យមានសមភាពរវាងស្ត្រី និងបុរស។ ស្រដៀងគ្នានេះដែរ គោលការណ៍ ២៥ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា ចែងថា សិទ្ធិចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ មិនគួររើសអើងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃនិន្នាការភេទ ឬអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រនោះឡើយ។

មាត្រា ៨ នៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ពន្យល់ថា សម្រាប់អ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ ក៏រួមបញ្ចូលផងដែរនូវសិទ្ធិ៖

> ក្នុងការដាក់ជូនពិនិត្យទៅស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល និងទីភ្នាក់ងារ ឬអង្គការនានាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការរិះគន់លើកិច្ចការសាធារណៈ និងសំណើដើម្បីកែលម្អមុខងាររបស់ពួកគេ ក៏ដូចជាដើម្បីទាក់ទាញចំណាប់អារម្មណ៍សាធារណៈលើផ្នែកណាមួយនៃការងាររបស់ពួកគេ ដែលអាចរារាំង ឬបន្ទុចបង្អាក់ដល់ការលើកកម្ពស់ការការពារ និងការទទួលស្គាល់សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន។

សិទ្ធិចូលរួមនៅក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍

មូលដ្ឋានច្បាប់

សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ២៧

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖ មាត្រា ២៧

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌៖ មាត្រា ១៥

អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលប់បំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី៖ មាត្រា ១៣ (c)

គោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាកាតា៖ គោលការណ៍ ២៦

សេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន៖ មាត្រា ៣៥

សេចក្តីប្រកាសស្តីពីអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស៖ មាត្រា ១២(២)

សិទ្ធិចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌របស់សហគមន៍ ត្រូវបានកំណត់ជាចម្បងនៅក្នុងមាត្រា ២៧ នៃសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងមាត្រា ១៥ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌។ កតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ ក្នុងសេចក្តីពន្យល់ទូទៅទី ២១ បញ្ជាក់ថា សិទ្ធិនេះគឺជាសេរីភាពមួយដែលតម្រូវឱ្យរដ្ឋភាគីមិនធ្វើការជ្រៀតជ្រែកទៅក្នុងការអនុវត្តផ្នែកវប្បធម៌នានា និងការទទួលយកនូវផលិតផលផ្នែកវប្បធម៌ ហើយស្របពេលជាមួយគ្នានេះ តម្រូវឱ្យរដ្ឋ

ភាគីនានា ការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកអនុវត្តសិទ្ធិទាំងនេះ។[46] លើសពីនេះទៀត កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ "ហាមឃាត់ការរើសអើងណាមួយក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់មនុស្សគ្រប់រូបក្នុងការចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌ដោយផ្អែកលើជាតិសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា សាសនា នយោបាយ ឬគំនិតផ្សេងទៀត ប្រភពដើមនៃជាតិសាសន៍ ឬសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ កំណើត ឬស្ថានភាពដទៃទៀត។"[47]

មាត្រា ១៣ (គ) នៃអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងលើស្ត្រី ធានាសិទ្ធិស្មើភាពគ្នារវាងស្ត្រីនិងបុរសទាក់ទងនឹងការចូលរួមក្នុងជីវភាពវប្បធម៌ ដូចជា សកម្មភាពកំសាន្ត កីឡា និងទិដ្ឋភាពផ្សេងៗទៀត។ គោលការណ៍ ២៦ នៃគោលការណ៍យ៉ូហ្គយ៉ាក៏តា ក៏បានសង្កត់ធ្ងន់ដែរថា សិទ្ធិទទួលបានការចូលរួមដោយស្មើភាពគ្នានៅក្នុងជីវភាពសាធារណៈ គឺជាសិទ្ធិដែលមនុស្សគ្រប់រូបមាន ដោយមិនគិតពីនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ។ លើសពីនេះទៀត គោលការណ៍នេះ ពន្យល់ថា សិទ្ធិនេះ រួមមានសិទ្ធិបង្ហាញពីនិន្នាការភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ និងចងកាតព្វកិច្ចរដ្ឋភាគីឲ្យនានា ឲ្យជំរុញផ្តល់ឱកាសឱ្យមនុស្សទាំងអស់ចូលរួមក្នុងជីវភាពសាធារណៈ និងដើម្បីៈ

> ជម្រុញកិច្ចសន្ទនាពិគ្រោះយោបល់ និងការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងចំណោមអ្នកគាំទ្រក្រុមវប្បធម៌ផ្សេងៗគ្នាដែលមានវត្តមាននៅក្នុងរដ្ឋភាគី រួមទាំងក្នុងចំណោមក្រុមដែលប្រកាន់យកទស្សនៈផ្សេងៗគ្នាលើបញ្ហានិន្នាកាផ្លូវភេទ និងអត្តសញ្ញាណយេនឌ័រដោយឈរលើគោលការណ៍គោរពសិទ្ធិមនុស្ស។

---

[46] គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌, មតិយោបល់ទូទៅលេខ២១, សិទ្ធិរបស់អ្នកគ្រប់គ្នាដើម្បីចូលរួមជីវិតវប្បធម៌ (មាត្រាទី១៥, កថាខណ្ឌ ១ក នៃកតិកាសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមកិច្ចនិងវប្បធម៌), ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩, U.N. Doc. E/C.១២/GC/២១, កថាខណ្ឌទី៦, អាចរកបាននៅt http://www.refworld.org/docid/4ed35bae2.html (ចូលមើលចុងក្រោយថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧)

[47] គណៈកម្មាធិការអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនិងវប្បធម៌, មតិយោបល់ទូទៅលេខ២១, សិទ្ធិរបស់អ្នកគ្រប់គ្នាដើម្បីចូលរួមជីវិតវប្បធម៌, ថ្ងៃទី២១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៩, U.N. Doc. E/C.១២/GC/២១, កថាខណ្ឌទី២១ ដល់ ២២

អនុសាសន៍រួម

អនុសាសន៍រួមរបស់អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ កើតចេញពីការពិចារណាជាមូលដ្ឋានចំនួនពីរគឺៈ

- ការប្រើប្រាស់ដែលមានដឹងច្រើនជាងមុន និងប្រសើរឡើងជាងមុន នូវដំណើរការនៃការពិនិត្យឡើងវិញ តាមកាលកំណត់ជាសកលយូភីអ អាចជះឥទ្ធិពលជាវិជ្ជមានលើស្ថានភាពរបស់អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។
- ថ្វីបើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា កំពុងរស់នៅ និងប្រតិបត្តិការនៅបណ្តាប្រទេសក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ មានភាពសម្បូរបែបខ្លាំងក្តី អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ យល់ថា ដើម្បីសម្រេចនូវការទទួលស្គាល់ សមភាព និងភាពមិនរើសអើង ទាំងរដ្ឋាភិបាល និងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ គួរគប្បីធ្វើការរួមគ្នា និងបំពេញបន្ថែមឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមកនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ ថ្នាក់តំបន់ និងអន្តរជាតិ។

អនុសាសន៍នានាខាងក្រោមនេះ ផ្តោតជាពិសេស លើរដ្ឋាភិបាលក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ រដ្ឋភាគីដែលនឹងផ្តល់អនុសាសន៍ នៅក្នុងដំណើរការនៃការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលវគ្គទី៣ ឬទី៤ និងសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នានិងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ ។

អនុសាសន៍ចំពោះរដ្ឋាភិបាលនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍

- អនុម័តវិធីសាស្រ្តរួមមួយ ដើម្បីបញ្ចប់ការរើសអើងលើអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ដោយចាប់ផ្តើមជាមួយនឹងការបញ្ឈប់នូវការចោទបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌលើសកម្មជនការពារសិទ្ធិមនុស្ស។
- ទទួលយក និងអនុវត្តឱ្យបានល្អបំផុតតាមតែអាចធ្វើទៅបាន ហើយមុនការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកលនៅជុំបន្ទាប់ទៀត អនុវត្តឱ្យបានល្អបំផុតតាមតែអាចធ្វើទៅបាន នូវអនុសាសន៍នានាដែលបានលើកឡើងទាក់ទងនឹងបញ្ហា SOGIESC កន្លងមក។
- ធានានូវការតាមដានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពលើការអនុវត្តអនុសាសន៍ ដែលបានទទួលយកក្នុងរបាយការណ៍ការពិនិត្យមើលឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល ដោយការចាប់ផ្តើមជាមួយការដាក់ជូនពិនិត្យនូវរបាយការណ៍តាមដានរបស់ពួកគេ។
- ជម្រុញលើកទឹកចិត្តបណ្តាប្រទេសនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឲ្យពង្រឹងការការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងសកម្មជនការពារសិទ្ធិមនុស្សរបស់ពួកគេ និងជម្រុញកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងកិច្ចសហការរវាងរដ្ឋនិងរដ្ឋ និងថ្នាក់តំបន់លើបញ្ហាទាំងនេះ។

អនុសាសន៍សម្រាប់រដ្ឋភាគីនានាដែលនឹងផ្តល់អនុសាសន៍ (ក្នុងអំឡុងពេលនៃដំណើរការយូភីអ)

- ធ្វើការរួមគ្នាជាមួយសហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងស្រុក

ដើម្បីស្វែងយល់ពីតម្រូវការរបស់ពួកគេ បញ្ហានានា និងការរំលោភបំពានដែលពួកគេបានប្រឈម និងរបៀបដែលបញ្ហាទាំងនោះ គួរត្រូវបានដោះស្រាយ នៅក្នុងដំណើរការពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល។

- ជំរុញលើកទឹកចិត្ត និងធ្វើការតស៊ូមតិ ដើម្បីបញ្ចូលអនុសាសន៍ជាក់លាក់ដែលមានលក្ខណៈអាចវាស់វែងបាន អាចសម្រេចបាន ជាក់ស្តែង និងអាចធ្វើបានទាន់ពេលវេលា (SMART) ស្តីពីនិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ និងចរិតលក្ខណៈភេទ ទៅក្នុងរបាយការណ៍លទ្ធផលចុងក្រោយរបស់ក្រុមការងារនៃគ្រប់រដ្ឋភាគីនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។
- ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យរដ្ឋភាគីដែលពួកគេបានផ្តល់អនុសាសន៍ទៅឲ្យ មានការទទួលខុសត្រូវ ហើយជាពិសេស តាមដានជាប្រចាំទៅលើការអនុវត្តអនុសាសន៍ និងស្វែងរកកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពីរដ្ឋភាគីដទៃទៀត។

អនុសាសន៍សម្រាប់សង្គមស៊ីវិលនិងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស

- ធ្វើការរួមគ្នារវាងអង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅមូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ និងអន្តរជាតិ និងរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីដាក់ជូន នូវព័ត៌មានដែលអាចរកបានត្រឹមត្រូវបំផុត និងអនុសាសន៍ដែលមានលក្ខណៈអាចសម្រេចបាន ជាក់ស្តែង និងអាចធ្វើបានទាន់ពេលវេលា ។
- ជំរុញការតស៊ូមតិ ដោយផ្អែកលើអនុសាសន៍ដែលបានផ្តល់ឲ្យក្នុងអំឡុងពេលនៃរបាយការណ៍ពិនិត្យឡើងវិញតាមកាលកំណត់ជាសកល និងការប្រើប្រាស់យន្តការនេះជាឧបករណ៍ទំនួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងរដ្ឋាភិបាល។
- ពង្រឹងបណ្តាញទំនាក់ទំនងក្នុងចំណោមអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងសកម្មជនការពារសិទ្ធិមនុស្សនៅមូលដ្ឋាន ថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់តំបន់ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការចែករំលែកចំណេះដឹង និងការអនុវត្តល្អៗ ក្នុងការធ្វើការងារជាមួយរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីដោះស្រាយការរើសអើងលើបញ្ហា និន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ និងចរិតលក្ខណៈភេទ ហើយដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់ការផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយជាវិជ្ជមាន។
- សម្រាប់សហគមន៍អ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងថ្នាក់ជាតិ ត្រូវសហការជាមួយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការជម្រុញការផ្លាស់ប្តូរច្បាប់ និងគោលនយោបាយ និងដើម្បីពង្រីកការគាំទ្រចំពោះអ្នកស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា ក៏ដូចជា ការអប់រំ និងការធ្វើរបាយការណ៍អំពីរឿងរ៉ាវផ្សេងៗរបស់ពួកគេ ។
- ធ្វើការនៅគ្រប់កម្រិត ទាំងក្នុង និងក្រៅប្រទេស ដោយប្រើប្រាស់យន្តការរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងយន្តការអាស៊ាន។

បានបោះពុម្ពផ្សាយ ដោយមានការគាំទ្រហិរញ្ញវត្ថុ ពីការិយាល័យឧត្តមស្នងការជាន់ខ្ពស់ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស។ ខ្លឹមសារនៃរបាយការណ៍នេះ មិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការជាន់ខ្ពស់ទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សទេ ។

©អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ ឆ្នាំ២០១៨ ។ រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង។

គ្មានផ្នែកណាមួយនៃឯកសារនេះ អាចត្រូវបានផលិតឡើងវិញ ឬចែកចាយតាមទម្រង់ណាមួយ ឬតាមមធ្យោបាយណាផ្សេងទៀតឡើយ រួមទាំងការថតចម្លង ការកត់ត្រា ឬវិធីសាស្ត្រអេឡិចត្រូនិក ឬមេកានិចផ្សេងទៀតឡើយ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមុនពីអ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានសម្រង់ខ្លីៗ នៅក្នុងការត្រួតពិនិត្យរិះគន់ និងការប្រើប្រាស់ដែលមិនមែនមានលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្មជាក់លាក់មួយចំនួនដែលបានអនុញ្ញាតដោយច្បាប់រក្សាសិទ្ធិ។

អំពីអង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌

ចាប់ពីពេលបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ២០១១ អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ គឺជាអង្គការធ្វើការផ្លាស់ប្តូរសង្គមមួយ។ យើងគឺជាអ្នកធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ ដែលជឿថាយុត្តិធម៌គឺជាគន្លឹះសម្រាប់សង្គមមួយដែលមានសន្តិភាពជាពិសេស ជាសង្គមមួយដែលប្រជាជនអាចដោះស្រាយបញ្ហារបស់ពួកគេបាន តាមរយៈការប្រើប្រាស់យុត្តិធម៌ដែលមានលក្ខណៈឯករាជ្យ យុត្តិធម៌ និងមានតម្លាភាព ជាសង្គមមួយដែលច្បាប់ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រជាជន សម្រាប់បម្រើពួកគេ ហើយដែលពួកគេអាចប្រើប្រាស់បានដោយសេរី ហើយលើសពីនេះទៀត គឺជាសង្គមមួយដែលមនុស្សគ្រប់គ្នាទទួលបានសមភាព មិនថាពួកគេជានរណា គេគិតដូចម្តេច ឬក៏ពួកគេស្រឡាញ់អ្នកណា នោះឡើយ។

ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងនេះ យើងបានធ្វើការស្របទៅតាមគំនិតដែលថា ចាប់ពីរឿងតូចៗ ធ្វើឱ្យរឿងធំៗអាចរីកលូតលាស់បាន មានន័យថា ចិត្តគំនិតមួយត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរ ព័ត៌មានមួយត្រូវបានចែករំលែក ការអនុវត្តមួយមានលក្ខណៈកាន់តែប្រសើរជាងមុន។ យើងធ្វើឲ្យគំនិតទៅជាសកម្មភាព យើងផ្តល់ឧបករណ៍ ហើយយើងបានចាត់វិធានការគ្រប់បែបយ៉ាងនៅពេលចាំបាច់។

តាមរយៈគម្រោងយុត្តិធម៌ឥន្ទធនូ (Rainbow Justice) របស់យើង អង្គការគោលដៅយុត្តិធម៌ មានគោលបំណងជម្រុញការចរចារនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍ស្តីពីនិន្នាការភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ការបង្ហាញយេនឌ័រ និងចរិតលក្ខណៈភេទ ហើយដើម្បីផ្តល់នូវឧបករណ៍តស៊ូមតិដល់អ្នកដែលធ្វើការដើម្បីការផ្លាស់ប្តូរ ការលើកកម្ពស់ និងការការពារសិទ្ធិរបស់សហគមន៍អ្នកស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា។

រូបថតនៅក្របមុខ៖ "ក្រុមអ្នករាំនៅក្រោមទង់ឥន្ទធនូដ៏ធំមួយ ក្នុងអំឡុងពេលមានការរៀបចំពិធីមោទនភាពនៃក្រុមបុរសស្រលាញ់ភេទដូចគ្នា នៅក្នុងប្រទេសវៀតណាម", AFP នៅក្នុងកាសែត South China Morning Post, "ប្រទេសវៀតណាម បានធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះក្នុងការរៀបចំពិធីមោទនភាពនៃក្រុមបុរសស្រលាញ់បុរសនៅខណៈពេលដែលមានការបន្ធូរឥរិយាបថ", នៅថ្ងៃទី៣ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០១៤, ព័ត៌មានទាំងនេះ អាចរកបាននៅ www.scmp.com/news/asia/article/1565550/vietnam-hosts-third-gay-pride-parade-attitudes-soften (last visited 27 November 2017)

សៀវភៅនេះអាចរកបាននៅ

ភ្នំពេញ

www.justice.cafe